

Kinderrechtenmonitor 2.0?

**Verkennde studie naar het gebruik van kinderrechtenindicatoren op
Vlaams, nationaal en internationaal niveau**

Secretariaat

Kenniscentrum Kinderrechten vzw

Kon. Maria Hendrikaplein 5/104

9000 Gent

info@keki.be - www.keki.be - www.facebook.com/KeKivzw - www.twitter.com/KeKivzw

Raad van Bestuur

Prof. dr. Lieve Bradt (voorzitter) – Universiteit Gent

Prof. dr. Johan Put – KU Leuven

Dr. Didier Reynaert – Hogeschool Gent

Stafmedewerkers

Ellen Van Vooren (coördinator)

Lisa De Roeck

Auteurs: Lisa De Roeck en Ellen Van Vooren

Voor opmerkingen of meer informatie bij dit beleidsadvies:

lisa.deroeck@keki.be

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding.....	4
2.	Werkwijze.....	4
3.	Kinderrechtenindicatoren	5
3.1	Kadering kinderrechtenindicatoren	5
3.2	Vlaamse Kinderrechtenmonitor	7
3.2.1	Bronnen Vlaamse Kinderrechtenmonitor	7
3.3	De nationale Kinderrechtenindicatoren.....	8
3.3.1	Bronnen nationale kinderrechtenindicatoren.....	8
4	Vergelijkende analyse Vlaamse Kinderrechtenmonitor en nationale kinderrechtenindicatoren.....	9
4.1	Overlap indicatoren.....	9
4.2	Nationale kinderrechtenindicatoren die gebruik maken van Vlaamse bronnen	11
4.3	Andere domeinen van overlap of verschil	14
5	Ontbrekende elementen volgens Slotbeschouwingen	17
6	Kinderrechtenindicatoren op internationaal niveau? Blik op het buitenland	18
7	Hoe verder met de Vlaamse Kinderrechtenmonitor?.....	21
7.1	Algemene voorwaarden omtrent monitoring en kinderrechtenindicatoren.....	21
7.2	Drie beleidspistes omtrent kinderrechtenmonitoring in Vlaanderen.....	23
7.2.1	Reflectievragen bij verdere ontwikkeling van kinderrechtenindicatoren op Vlaams niveau:	25
8	Conclusie	26
9.	Bijlagen.....	28
Bijlage 1, tabel 1:	Indicatoren van Vlaamse Kinderrechtenmonitor	28
Bijlage 2, tabel 2:	Nationale Kinderrechtenindicatoren, opgesteld door Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind	29
Bijlage 3, tabel 3:	Overlap Nationale Kinderrechtenindicatoren en Vlaamse Kinderrechtenmonitor.....	30
Bijlage 4, figuur 4:	Schematische weergave overlap indicatoren	35

1. Aanleiding

De Vlaamse Kinderrechtenmonitor, bestaande uit 28 indicatoren, werd ontwikkeld ter ondersteuning in de naleving en uitvoering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna Verdrag of Kinderrechtenverdrag) in Vlaanderen. Elke indicator gaat samen met een fiche, die bestaat uit informatie en gegevens rond de betreffende indicator en een verwijzing naar het Kinderrechtenverdrag en naar de Slotbeschouwingen van 2010. De intentie van de Vlaamse overheid was initieel om deze indicatoren jaarlijks te actualiseren, om elk jaar een verdiepingsstudie uit te voeren en aan het einde van elke regeerperiode een vijfjaarlijks rapport¹ op te stellen.

Alhoewel dit een interessant instrument kan zijn voor onder meer beleidsmakers en de coördinerende minister Kinderrechten (de minister van Jeugd), blijkt dat dit huidige instrument ook gepaard gaat met een aantal tekortkomingen, onder meer op methodologisch vlak. Zo blijkt dat lang niet alle indicatoren regelmatig geactualiseerd worden en trends of evoluties omtrent kinderrechten dus onvoldoende kunnen worden vastgesteld. Na de afgelopen regeerperiode (2014-2019), tevens de eerste regeerperiode nadat de Kinderrechtenmonitor in werking trad, is er bovendien geen vijfjaarlijks rapport opgemaakt. De verdiepingsstudies² gaven ten slotte geen aanleiding tot jaarlijks actualiseerbare indicatoren.

Naar aanleiding van deze vaststellingen onderzoekt het Departement Cultuur, Jeugd en Media (hierna Departement CJM) de meerwaarde van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor bij de ontwikkeling en evaluatie van het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. De pistes die hierbij onderzocht worden betreffen een verdere uitbouw en investering in de Vlaamse Kinderrechtenmonitor, die blijft bestaan naast de nationale indicatoren of een inschakeling van de Vlaamse indicatoren in de nationale kinderrechtenindicatoren zoals opgemaakt door de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (hierna NCRK).

Daarom vraagt het Departement CJM aan het Kenniscentrum Kinderrechten (hierna KeKi) een beleidsadvies uit te brengen rond bovengenoemde vaststellingen. Het advies focust zich op drie elementen: ten eerste vindt er een inventarisatie van de nationale indicatoren plaats, die gebruik maken van Vlaamse bronnen of een link hebben met Vlaamse (Gewest- en Gemeenschaps-) bevoegdheden. Ten tweede wordt ook de overlap tussen de nationale indicatoren en de Vlaamse indicatoren en de desbetreffende bronnen in kaart gebracht. Ten derde wordt er nagegaan welke hiaten er bestaan binnen de Vlaamse indicatoren door de Slotbeschouwingen van 2019 mee in beschouwing te nemen. Bijkomend worden ook een aantal buitenlandse voorbeelden onder de loep genomen, ter inspiratie van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor.

2. Werkwijze

Om bovenstaande vraag te beantwoorden voert KeKi een beschrijvend onderzoek aan de hand van een literatuurstudie en een mapping van de huidige Vlaamse en nationale kinderrechtenindicatoren (zoals vastgesteld in januari en februari 2020). Deze onderzoeksmethode maakt het mogelijk om onderlinge relaties en overlap tussen de kinderrechtenindicatoren op de verschillende niveaus bloot te leggen maar

---

¹ Volgens de vorige website van het Departement Cultuur, Jeugd en Media wordt dit rapport een jaar voor het einde van een regeerperiode gepubliceerd en bundelt dit al het beschikbare materiaal en moet dit bijdragen aan de omgevingsanalyse van een volgende beleidsperiode, de rapportage van het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan en de rapportage voor het VN-comité: http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrecht_monitor_rapport.aspx

² Deze verdiepingsstudies gaan in op specifieke thema's of op specifieke doelgroepen die in surveys of registraties onzichtbaar blijven, aldus de website van het Departement CJM (<https://www.vlaanderen.be/cjm/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/kinderrechten/kinderrechtenmonitor>)

houdt geen evaluatie in van de effectiviteit of meerwaarde van de kinderrechtenindicatoren als instrument om kinderrechtenbeleid te ontwikkelen, sturen en evalueren.

Dit beleidsadvies onderzoekt meer specifiek de mate van overlap tussen de Vlaamse Kinderrechtenmonitor en de nationale kinderrechtenindicatoren, onder meer op vlak van (invulling van) indicatoren en gebruikte bronnen. Om de mate van overlap wat betreft indicatoren aan te geven, worden in dit beleidsadvies verschillende categorieën onderscheiden, op basis van thema, clustering en gebruikte bronnen:

- (a) **Volledige overlapping:** deze categorie geeft aan dat de betrokken indicatoren integraal betrekking hebben op hetzelfde thema en gebruik maken van identieke bronnen.
- (b) **Quasi-volledige overlapping:** de betrokken indicatoren vertonen een grote mate van overlapping, in die zin dat ze over hetzelfde thema handelen, maar er wordt gebruik gemaakt van ander bronmateriaal om de indicatoren in te vullen.
- (c) **Matige overlapping:** er is sprake van gedeeltelijke overlapping wat betreft het thema maar het thema wordt op een andere manier gedefinieerd of er wordt op andere manier invulling gegeven aan hetzelfde thema. Er wordt echter geen gebruik gemaakt van dezelfde bronnen.
- (d) **Geen overlapping:** indicatoren binnen deze categorie lijken ogenschijnlijk op hetzelfde thema betrekking te hebben, maar bij nader onderzoek wordt duidelijk dat deze op een andere wijze worden ingevuld. .
- (e) **Overlapping valt niet te bepalen:** de laatste categorie van overlapping duidt op indicatoren die waarschijnlijk of mogelijk in bepaalde mate overlappen, maar waarover momenteel onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om dit te bepalen.

3. Kinderrechtenindicatoren

3.1 Kadering kinderrechtenindicatoren

Gegevensverzameling en kinderrechtenindicatoren in het bijzonder worden internationaal erkend als een waardevol instrument in het meten van de naleving en uitvoering van kinderrechten binnen staten. Zo dragen kinderrechtenindicatoren bij tot de mogelijkheid om de effectiviteit van een kinderrechtenbeleid binnen een land vast te stellen. Ook bieden ze een kader voor het bepalen van beleidspistes en kunnen ze met andere woorden een leidraad zijn voor wetgevende kaders, beleidsregels en budgettaire keuzes omtrent het leven van kinderen en jongeren. Als instrument bieden ze handvatten om het welzijn van kinderen en jongeren in het algemeen te verhogen.

Hoewel het gebruik van indicatoren geregeld ter discussie staat in de kinderrechtenwereld en ze niet gespaard blijven van diverse kritieken, blijft het vanuit een kinderrechtenperspectief onontbeerlijk om als overheid te beschikken over adequate gegevensverzameling wat betreft de uitvoering en opvolging van een kinderrechtenbeleid. Het VN-comité voor de Rechten van het Kind stelt dat dit een essentieel onderdeel is tot de implementatie van het Kinderrechtenverdrag in een land en dat staten daarom indicatoren moeten ontwikkelen die nationaal toepasbaar zijn en die betrekking hebben op alle rechten die in het verdrag aan

bod komen. Daarbij benadrukken ze ook de noodzakelijkheid om zowel via kwantitatieve als kwalitatieve gegevens hier een zicht op te krijgen³.

Binnen dit advies hanteren we volgende definitie van kinderrechtenindicatoren *“een concrete aanduiding, op basis van bepaalde data, van de mate waarin een welomschreven recht van kinderen gerealiseerd wordt vertrekkende vanuit een duidelijk afgebakend normatief kader.”*⁴ Het normatieve kader kan bijvoorbeeld het Kinderrechtenverdrag zijn, maar kan ook Europese, nationale en/of regionale regelgeving over kinderrechten omvatten.

Kinderrechtenindicatoren kunnen onder meer aangewend worden voor het informeren rond en ontwikkelen, opvolgen en evalueren van kinderrechtenbeleid. Het meten van actualiseerbare indicatoren maakt het mogelijk om beleid uit te tekenen op basis van algemene tendensen. Daarbij is het van belang dat kinderrechtenindicatoren niet enkel gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld schendingen aan de kaak te stellen, maar ook positieve evoluties kunnen weerspiegelen door het registreren van vooruitgang (in tegenstelling tot de berichtgeving van media in het algemeen, waar veelal gefocust wordt op negatieve trends). Op die manier kunnen indicatoren een onderbouwde en stabiele bijdrage bieden aan het publieke debat en beleidsvorming rond kinderrechten.⁵

Er zijn verschillende soorten kinderrechtenindicatoren te onderscheiden, onder meer op basis van de afzonderlijke stadia waarin kinderrechten kunnen worden opgevolgd, zoals structuur-, proces- en uitkomstindicatoren. Terwijl structuurindicatoren betrekking hebben op het engagement van een staat om de kinderrechten te respecteren (het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) is een voorbeeld van een engagement uitgesproken door de Vlaamse overheid om over te gaan tot het respecteren van kinderrechten), gaan procesindicatoren over acties en inspanningen van staten tot het implementeren en uitvoeren van beleid rond kinderrechten (bv. het budget gekoppeld aan het JKP). Uitkomstindicatoren hebben dan weer betrekking op kinderen en jongeren zelf, hun leefdoelstellingen en in welke mate deze erop vooruitgaan (bijvoorbeeld data over kinderen en jongeren, zoals verzameld door het Jeugdonderzoekplatform (JOP))⁶

Hoewel kinderrechtenindicatoren vaak gezien worden als een belangrijk hulpmiddel bij het realiseren van kinderrechten en de evaluatie van beleid daaromtrent, mogen we niet blind zijn voor de tekortkomingen die gepaard gaan met indicatoren op zichzelf en het gebruik ervan. Zo wordt er binnen het rapport *“‘Meten’ en ‘Weten’ voor een gefundeerd kinderrechtenbeleid”* (2012) gewezen op een aantal fundamentele kritieken en methodologische uitdagingen bij het gebruik van indicatoren. Deze kritieken tonen vandaag nog steeds hun relevantie en worden dan ook best verder in beschouwing genomen bij het bepalen van beleidspistes rond kinderrechtenindicatoren:

- (1) **technologisering van het maatschappelijk debat:** door beleidskeuzes te baseren op cijfers en ‘objectieve kennis’, wordt het moeilijker om hierop bedenkingen of kritieken te uiten. Ook wordt het moeilijk om bepaalde zaken op de (politieke) agenda te plaatsen, daar waar er geen data voorhanden is;
- (2) **depolitisering van keuzes en verstoorde machtsverhoudingen:** vanwege een verhoogde focus op data en cijfers kunnen onderzoekers en technische experts mogelijk het beslissingsproces domineren;

---

³ Het VN-comité voor de Rechten van het Kind stelt dit in hun Algemene Commentaar nr. 5: General Comment No. 5 (2003) ‘General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child’

⁴ Deze definitie is afkomstig uit het rapport *‘Meten’ en ‘Weten’ voor een gefundeerd kinderrechtenbeleid: Een kritische reflectie over de zin en onzin van kinderrechtenindicatoren*, dat in 2012 gepubliceerd werd door het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi): https://www.keki.be/sites/default/files/publications/2012_onderzoeksrapport_Indicatoren.pdf

⁵ Op de Beeck, H., Vandenhole, W., Desmet, E. (2012). ‘Meten’ en ‘Weten’ voor een gefundeerd kinderrechtenbeleid. Een kritische reflectie over de zin en onzin van kinderrechtenindicatoren. Gent: Kenniscentrum Kinderrechten vzw

⁶ Op de Beeck, H., Vandenhole, W., Desmet, E. (2012). ‘Meten’ en ‘Weten’ voor een gefundeerd kinderrechtenbeleid. Een kritische reflectie over de zin en onzin van kinderrechtenindicatoren. Gent: Kenniscentrum Kinderrechten vzw

- (3) **tokenisme of de mate waarin indicatoren ongewenste neveneffecten in gang kunnen zetten en zo negatief ingrijpen op de realiteit**⁷: hier is bijvoorbeeld sprake van wanneer indicatoren een doel op zich worden en dat staten zich dus meer richten op het voldoen aan de indicatoren, dan de dienstverlening die eigenlijk centraal zou moeten staan. Op die manier bestaat het risico dat symbolische acties een daadwerkelijk krachtig beleid overnemen.

Mits bovenstaande valkuilen en beperkingen in overweging worden genomen, kunnen indicatoren een zinvolle bijdrage blijven leveren aan de opvolging en evaluatie van kinderrechten in Vlaanderen.

3.2 Vlaamse Kinderrechtenmonitor

De Vlaamse Kinderrechtenmonitor werd in 2012 opgestart, ter uitvoering van het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014⁸. Onder begeleiding van een klankbordgroep werd een basisset van twintig indicatoren geselecteerd.

De Vlaamse Kinderrechtenmonitor bestaat nog steeds uit een vaste kern van indicatoren, die vanuit de slotbeschouwingen van het VN-comité of vanuit bepaalde prioriteiten binnen het Vlaamse beleid kunnen aangevuld worden met tijdelijke en vaste indicatoren⁹.

De huidige Vlaamse Kinderrechtenmonitor bestaat uit 28 indicatoren¹⁰, onderverdeeld in zeven overkoepelende thema's:

- gezinsleven;
- relaties;
- tijd en ruimte;
- onderwijs;
- gezondheid;
- kwetsbare kinderen;
- inspraak en welbevinden.

3.2.1 Bronnen Vlaamse Kinderrechtenmonitor

De Vlaamse Kinderrechtenmonitor hanteert verschillende bronnen, die gebruik maken van zowel regionale, nationale als internationale gegevens. Sommige bronnen hebben exclusief betrekking op Vlaanderen. Zo worden er voor de indicator 'gebruik buitenschoolse opvang' gegevens van Kind & Gezin¹¹ geraadpleegd. Voor de indicator 'band met ouders' maakt men dan weer gebruik van gegevens afkomstig uit de JOP-monitor 4 (2018), van het Jeugdonderzoeksplatform (JOP)¹². Verder wordt ook bijvoorbeeld de Stadsmonitor¹³ geraadpleegd als bron bij de indicator 'speelruimte'.

---

⁷ Voor een uitgebreide bespreking van deze kritieken, zie: https://www.keki.be/sites/default/files/publications/2012_onderzoeksrapport_Indicatoren.pdf

⁸ Meer specifiek ging het over doelstelling 1.9: "De Vlaamse overheid werkt mee en geeft sturing aan de ontwikkeling van indicatoren kinderrechten in het kader van de NCRK".

⁹ De huidige indicatoren zijn terug te vinden op de site van het Departement CJM. Zie <https://www.vlaanderen.be/cjm/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/kinderrechten/kinderrechtenmonitor>

¹⁰ Een overzicht van alle indicatoren van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor is terug te vinden in bijlage 1, tabel 1.

¹¹ Vanaf januari 2020 valt het Kind & Gezin onder het Agentschap Opgroeien, samen met Jongerenwelzijn en een deel van het aanbod van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

¹² Het Jeugdonderzoeksplatform of JOP heeft als doel het uitsluiten van bestaand en eigen jeugdonderzoek (via de JOP-monitor) en is een interuniversitaire samenwerking tussen UGent, VUB en KU Leuven.

¹³ De Stadsmonitor wordt tweejaarlijks opgesteld door Statistiek Vlaanderen en het Agentschap Binnenlands Bestuur in samenwerking met de steden en bekijkt de leefbaarheid in 13 centrumsteden aan de hand van een set van indicatoren.

Voor een aantal indicatoren maakt men gebruik van gegevens afkomstig uit internationale bronnen zoals de EU-statistiek van inkomens en levensomstandigheden (EU-SILC) of de *Health Behaviour in School-aged Children* (HBSC) -enquête. De HBSC-enquête is een internationaal onderzoek waaraan 40 landen of regio's aan deelnemen, opgezet door de Europese tak van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO (Europe))¹⁴. Het doel hiervan is onder meer om gegevens te verzamelen rond het welzijn en gezondheid van jongeren. De enquête gebeurt op basis van een schriftelijke vragenlijst die om de vier jaar wordt afgenomen.

3.3 De nationale Kinderrechtenindicatoren

In 2016 publiceerde de NCRK een set van 40 kinderrechtenindicatoren om kinderrechten in België te monitoren. Om te komen tot deze indicatoren werd het Kinderrechtenverdrag en de slotbeschouwingen van het VN-comité (2010) als uitgangspunt genomen. Deze indicatoren trachten aan te tonen in welke mate de rechten van kinderen in België al dan niet steeds beter worden gerealiseerd, vanuit het perspectief van kinderen zelf. De NCRK geeft zelf ook aan dat deze indicatoren het beleid kunnen inspireren om waar nodig bij te sturen¹⁵.

Net zoals de Vlaamse Kinderrechtenindicatoren zijn de nationale indicatoren onderverdeeld in zeven indicatoren groepen. Meer bepaald gaat het om de volgende categorieën:

- recht om zijn welzijn na te streven;
- recht op bescherming van de gezondheid;
- recht op onderwijs;
- recht op vrije tijd en rust;
- recht op bescherming van het gezinsleven;
- rechten van minderjarigen in contact met justitie;
- rechten van buitenlandse minderjarigen.

Een volledige lijst van de indicatoren is terug te vinden in tabel 2 (bijlage 2).

3.3.1 Bronnen nationale kinderrechtenindicatoren

De nationale kinderrechtenindicatoren maken gebruik van diverse bronnen, die onder te verdelen zijn in enerzijds administratieve gegevens en anderzijds gegevens afkomstig van nationale en internationale enquêtes¹⁶. Voorbeelden van die laatste categorie zijn onder meer de HBSC-enquête en de PISA-enquête (Programme for International Student Assessment). De PISA-enquête wordt om de drie jaar uitgevoerd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) bij de 34 OESO-landen en evenveel partnerlanden. Deze vragenlijst test vijftienjarigen op onder meer leesvaardigheid, wiskundige geletterdheid en wetenschappelijke geletterdheid. Daarnaast vullen de leerlingen en schooldirectie ook een vragenlijst in.

---

¹⁴ De Wereldgezondheidsorganisatie is een agentschap van de Verenigde Naties met als doel de gezondheid van de wereldbevolking te verbeteren.

¹⁵ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Voor meer info raadpleeg https://ncrk-cnde.be/IMG/pdf/publication_nl_def.pdf

¹⁶ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

4 Vergelijkende analyse Vlaamse Kinderrechtenmonitor en nationale kinderrechtenindicatoren

Om tot een beter begrip te komen van de werking van de Vlaamse kinderrechtenmonitor en de nationale kinderrechtenindicatoren wordt er bekeken in welke mate deze twee instrumenten overlappings vertonen. Deze oefening draagt evenwel bij tot de vraag in welke mate er verder geïnvesteerd moet worden in de Vlaamse Kinderrechtenmonitor. Bijkomend wordt in wat volgt ook bekeken welke nationale kinderrechtenindicatoren gebruik maken van Vlaamse bronnen en/of welke indicatoren betrekking hebben op Vlaamse bevoegdheden. Daarnaast worden ook andere domeinen van gelijkenissen of verschil bekeken, zoals normatief kader en participatiegraad.

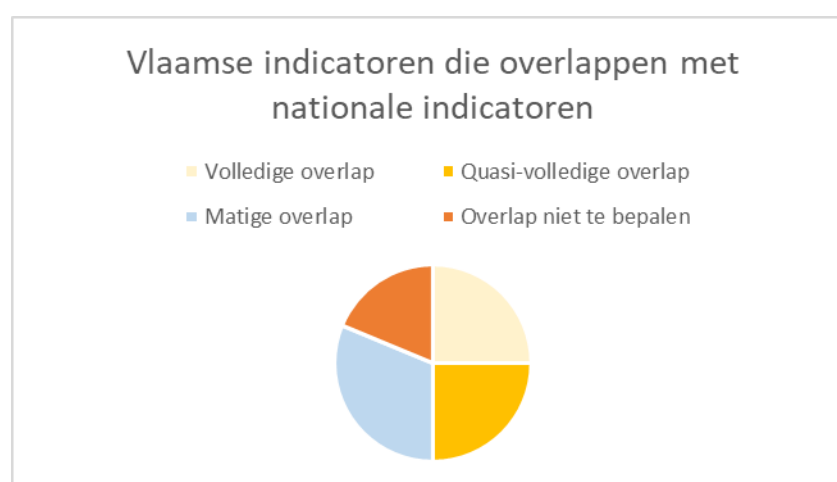
4.1 Overlap indicatoren

Tabel 3 (zie bijlage 3) biedt een overzicht van welke indicatoren zowel aanwezig zijn binnen de nationale kinderrechtenindicatoren als de Vlaamse Kinderrechtenmonitor. In de kolom toelichting wordt duidelijk in welke mate deze overlap zich manifesteert.

Uit deze tabel blijkt ten eerste dat er op verschillende manieren overlap bestaat tussen de Vlaamse Kinderrechtenmonitor en de nationale kinderrechtenindicatoren. Zo zijn er in totaal 14 indicatoren van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor die in bepaalde mate overlappen (dus zowel matig, quasi-volledig of volledig overlappen) met indicatoren die terug te vinden zijn op nationaal niveau. Het gaat hier dus om 50 % van de totale Vlaamse indicatoren.

Ten tweede zien we dat drie van de Vlaamse indicatoren een volledige overlap (voor categorieën van overlap, zie pagina 5) vertonen met kinderrechtenindicatoren op nationaal niveau (10,7%). Het gaat hierbij om de indicatoren: 'gebruik kinderopvang', 'leerlingen in het buitengewoon onderwijs', 'gezonde levensstijl'. Vier indicatoren op Vlaams niveau overlappen quasi-volledig met nationale kinderrechtenindicatoren (14,3 %). Ten slotte zijn er zeven Vlaamse indicatoren die een matige overlap vertonen met de nationale indicatoren (25 %).

Voor drie indicatoren (10,7 %) is het op dit moment niet na te gaan of er enige sprake van overlap is, gezien het ontbreken van sommige gegevens (bijvoorbeeld voor de Vlaamse indicator 'wachlijsten hulp'). Figuur 1 toont de overlap tussen de twee niveaus aan de hand van een taartdiagram.

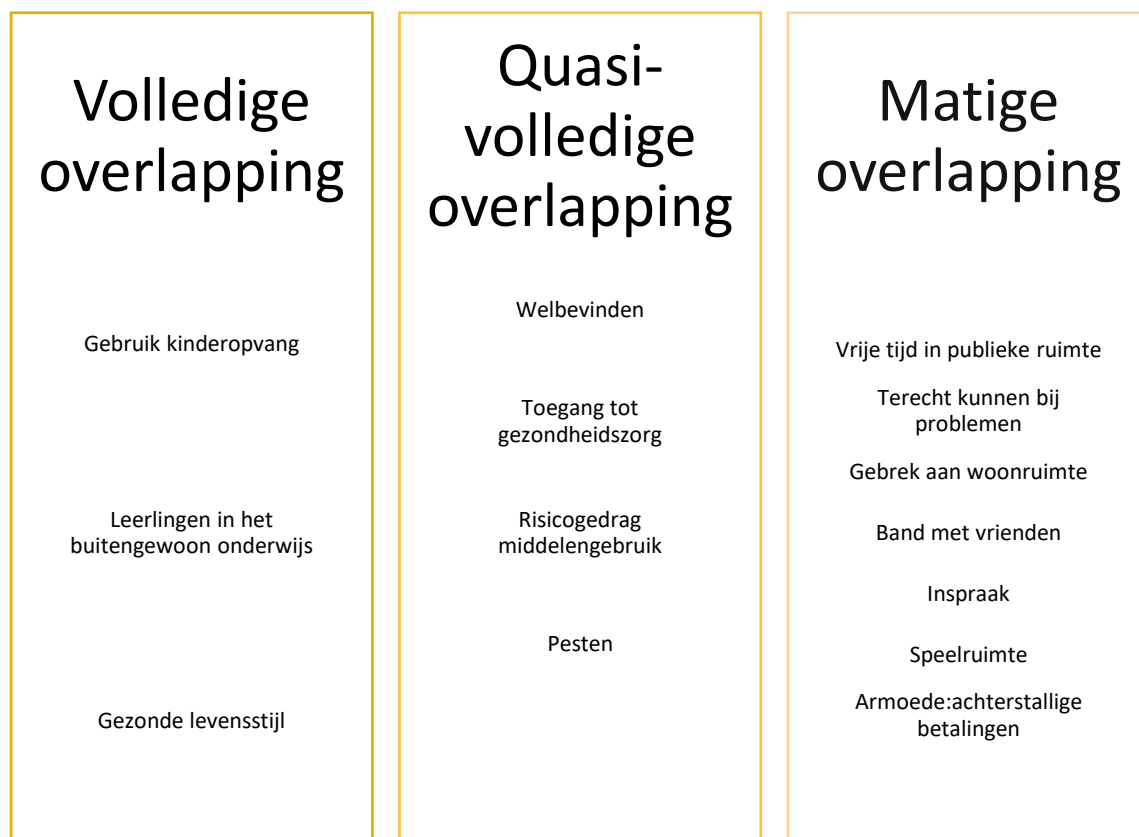

Figuur 1: Overlap Vlaamse indicatoren met nationale indicatoren

Ten slotte merken we op dat er vijf indicatoren zijn die ogenschijnlijk betrekking lijken te hebben op hetzelfde thema, maar waarbij dit bij nader onderzoek niet het geval is. Het gaat hier om de Vlaamse indicatoren ‘vroegtijdige schoolverlaters’, ‘participatie aan groepsgericht vrije tijdsaanbod’, ‘vrije tijd van kinderen en jongeren met een handicap’ ‘preventieve gezinsondersteuning’ en ‘gebruik buitenschoolse kinderopvang’.

Figuur 2 toont de thematische overlap wat betreft indicatoren tussen de Vlaamse Kinderrechtenmonitor en de nationale kinderrechtenindicatoren. Een bijkomende grafische weergave hiervan is terug te vinden in bijlage 4, figuur 4¹⁷.

Figuur 2: Weergave Vlaamse indicatoren die overlap vertonen met nationale kinderrechtenindicatoren

¹⁷ De nationale indicatoren die geen enkele overlap vertonen met de Vlaamse monitor zijn hier niet in opgenomen. Deze zijn: ‘toekomstperspectief’, ‘subjectieve gezondheid’, ‘kindersterfte’, ‘prenatale follow-up’, ‘vaccinatie’, ‘kwaliteit van de gezondheidszorg’, ‘gezonde leefomgeving’, ‘kinderen die geen onderwijs ontvangen’, ‘gebrek aan studiemateriaal’, ‘ongelijkheden op het vlak van competentieverwering’, ‘evenwicht in de tijdsindeling’, ‘evenwicht werk/gezin’, ‘beeld van de jongere over justitie’, ‘subsidiariteitsbeginsel’, ‘vorming van beroepsgroepen’, ‘participatie in gerechtelijke procedures’, ‘participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime’, ‘langdurige plaatsing’, ‘opvang van buitenlandse minderjarigen op een plaats aangepast aan kinderen’, ‘minderjarige slachtoffers van mensenhandel’, ‘participatie in verblijfsprocedures’ en ‘duurzame oplossing voor buitenlandse minderjarigen’

4.2 Nationale kinderrechtenindicatoren die gebruik maken van Vlaamse bronnen

Tabel 4 biedt een overzicht van welke nationale kinderrechtenindicatoren gebruik maken van Vlaamse bronnen en/of van gegevens die specifiek betrekking hebben op Vlaanderen. Uit deze tabel kunnen we afleiden dat er 25 van de (in totaal 40) nationale indicatoren gebruik maken van Vlaamse gegevens of bronnen die betrekking hebben op het Vlaamse grondgebied (zoals 'beschikbaarheid kinderopvang'). Het gaat hier dus om 62,5 %

Tabel 4: nationale indicatoren die gebruik maken van Vlaamse gegevens of bronnen die betrekking hebben op Vlaams grondgebied

Nationale Kinderrechtenindicator	Vlaamse bronnen of bronnen die betrekking hebben op Vlaams grondgebied
Welbevinden	HBSC
Beleving van de buurt	HBSC
Geweld tussen leeftijdsgenoten	HBSC
Psychologische toegankelijkheid van de diensten voor hulpverlening	HBSC
Subjectieve gezondheid	HBSC
Vaccinatie	Onderzoek vaccinatiegraad
Uitstel van gezondheidszorgen	HIS ¹⁸
Gezonde levensstijl	HBSC
Woonsituatie	HIS/administratieve gegevens
Kinderen die geen onderwijs ontvangen	Administratieve gegevens
Gebrek aan studiemateriaal	PISA
Spreiding van de leerlingen over het gewoon en buitengewoon onderwijs	Administratieve gegevens
Segregatie	PISA
Welbevinden op school	PISA
Gevoel dat naar je geluisterd wordt	PISA
Gevoel rechtvaardig behandeld te worden	PISA
Ongelijkheden op het vlak van competentieverwerving	PISA
Vroegtijdig schoolverlaten	PISA
Evenwicht in de tijdsindeling	HBSC
Vrije keuze inzake invulling vrije tijd	HBSC
Aanbod van speelruimte	HBSC

¹⁸ De HIS-enquête of de nationale gezondheidsenquête is een vragenlijst die bij een steekproef van 10 000 personen wordt afgenomen.

Financiële ondersteuning van gezinnen	EUROSTAT
Evenwicht werk/gezin	EQLS
Beschikbaarheid kinderopvang	Administratieve gegevens (Kind en Gezin)
Minderjarige slachtoffers van mensenhandel	Gespecialiseerde centra voor de opvang van slachtoffers van mensenhandel

Daarnaast zijn er 27 indicatoren op nationaal niveau die (in een bepaalde mate) betrekking hebben op Vlaamse bevoegdheden (67,5 %), zoals onder meer alle nationale indicatoren die te maken hebben met onderwijs. Dit wordt ook weergegeven in tabel 5.

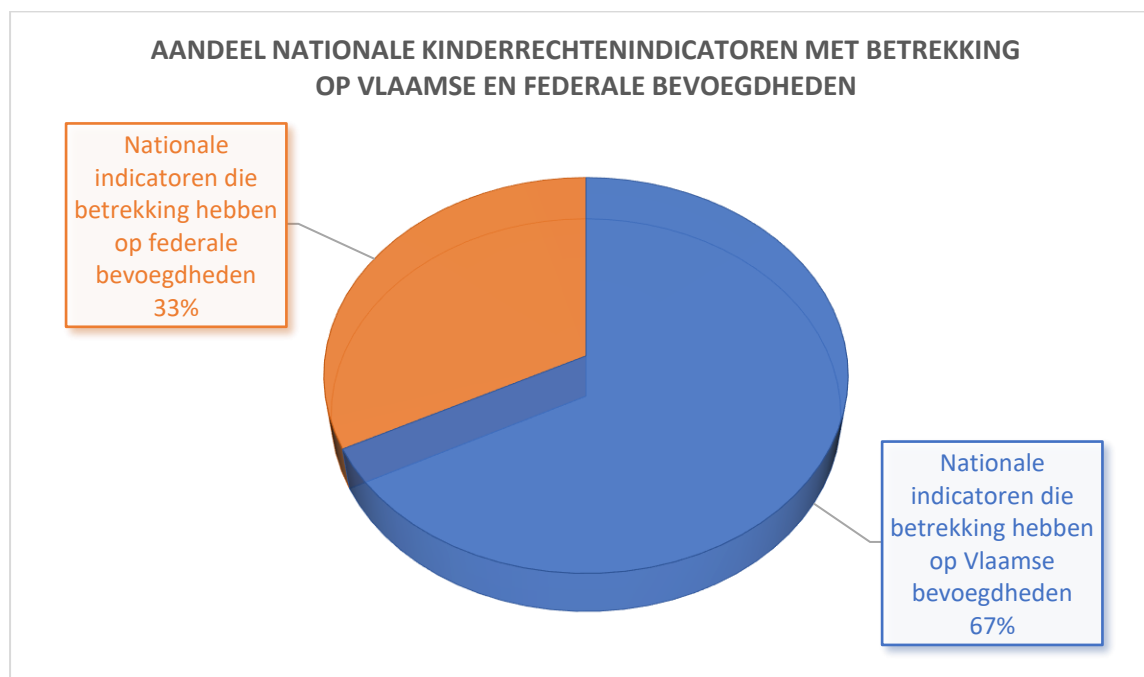
Tabel 5: Nationale kinderrechtenindicatoren die betrekking hebben op Vlaams bevoegdheden

Nationale Kinderrechtenindicator	Betreffende Vlaamse bevoegdheid
Welbevinden	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Beleving van de buurt	Gemeenten, provincies en intercommunales (Vlaamse Gewest)
Geweld tussen leeftijdsgenoten	Justitie (Vlaamse Gemeenschap)
Psychologische toegankelijkheid van de diensten voor hulpverlening	Gezondheidszorg (Vlaamse Gemeenschap)
Subjectieve gezondheid	Gezondheidszorg (Vlaamse Gemeenschap)
Vaccinatie	Gezondheidszorg (Vlaamse Gemeenschap)
Uitstel van gezondheidszorgen	Gezondheidszorg (Vlaamse Gemeenschap)
Gezonde levensstijl	Gezondheidszorg (Vlaamse Gemeenschap)
Woonsituatie	Wonen & huisvesting (Vlaams Gewest)
Kinderen die geen onderwijs ontvangen	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Gebrek aan studiemateriaal	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Spreiding van de leerlingen over het gewoon en buitengewoon onderwijs	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Segregatie	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Welbevinden op school	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Gevoel dat naar je geluisterd wordt	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Gevoel rechtvaardig behandeld te worden	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Ongelijkheden op het vlak van competentieverwerving	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Vroegtijdig schoolverlaten	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Evenwicht in de tijdsindeling	Onderwijs (Vlaamse Gemeenschap)
Vrije keuze inzake invulling vrije tijd	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)

Aanbod van speelruimte	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Financiële ondersteuning van gezinnen	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Beschikbaarheid kinderopvang	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Participatie tijdens gerechtelijke procedures	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Langdurige plaatsing	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)
Minderjarige slachtoffers van mensenhandel	Bijstand aan personen (Vlaamse Gemeenschap)

Figuur 3 toont op grafische wijze hoeveel nationale indicatoren gebruik maken van gegevens die betrekking hebben op Vlaanderen en welke nationale indicatoren betrekking hebben op een Vlaamse bevoegdheid.

Figuur 3: Aandeel nationale kinderrechtenindicatoren die betrekking hebben op Vlaamse en federale bevoegdheden

Algemeen gesproken wordt indicatorenonderzoek veelal geassocieerd met kwantitatieve data. Nochtans spoort het VN-comité staten aan om ook gebruik te maken van kwalitatieve bronnen bij gegevensverzameling rond kinderrechten.¹⁹

Vooralsnog maken zowel de Vlaamse als nationale kinderrechtenindicatoren weinig gebruik van kwalitatieve gegevens. Een uitzondering op Vlaams niveau wordt hierbij gevormd door de indicator 'vrije tijd van kinderen en jongeren met een handicap', en de verdiepingsstudie die hieromtrent werd uitgevoerd waarbij men zowel kwantitatieve als kwalitatieve data gebruikte, net zoals de studie rond vrije tijd van

¹⁹ General Comment No. 5 (2003) 'General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child'

jongeren in een residentiële voorziening²⁰ en de studie rond vrije tijd van jongeren in migratie.²¹ Bovendien loopt momenteel ook een verdiepingstudie rond welbevinden en gender in de vrije tijd. Op nationaal niveau vormen de enquêtes uitgevoerd door de NCRK, meer bepaald het onderzoek over kinderen geplaatst in gemeenschapsinstellingen en het onderzoek over kinderen in migratie, dan weer een uitzondering.

4.3 Andere domeinen van overlap of verschil

Naast de overlapping van bronnen en indicatoren, zijn er nog een aantal andere domeinen waarbinnen er raakvlakken of verschillen op te merken zijn tussen deze twee instrumenten.

(a) Doelstelling, visie en uitgangspunt (normatief kader)

Zoals eerder aangegeven is het belangrijk om bij het ontwikkelen van (een set van) kinderrechtenindicatoren te vertrekken vanuit een duidelijk normatief kader. Dit kader kan bestaan uit het Kinderrechtenverdrag, maar ook uit regionale, nationale en/of Europese regelgeving met betrekking tot kinderrechten. Pas wanneer er zo een soortgelijk kader wordt gehanteerd kan men werkelijk spreken over kinderrechtenindicatoren.

De Vlaamse Kinderrechtenmonitor geeft aan te vertrekken vanuit het Kinderrechtenverdrag:

“De kinderrechtenmonitor moet ervoor zorgen dat kinderrechten binnen de verschillende beleidsdomeinen sterker op de agenda geplaatst worden, dat het beleid inhoudelijk gevoed wordt en dat er gewerkt wordt aan de verbetering van de leefsituatie van kinderen, vanuit het oogpunt van het Kinderrechtenverdrag”²².

Ook wordt er aangegeven op de vorige site van het Departement CJM dat, bij de ontwikkeling van de kinderrechtenmonitor, kinderrechten ingevuld worden op maximalistische wijze: *“Dat wil zeggen dat we ons niet alleen beperken tot het opsporen van schendingen van kinderrechten, maar dat we er ook naar streven om kinderrechten zo proactief en maximaal mogelijk toe te passen.”²³*

Ook de nationale kinderrechtenindicatoren hanteren het Kinderrechtenverdrag als uitgangspunt: *“Het Kinderrechtenverdrag en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen van het VN-kinderrechtencomité werden gehanteerd als uitgangspunt om in ruim overleg te komen tot een selectie van pertinente indicatoren.”*

Hoewel de NCRK niet expliciet verwijzen naar het hanteren van een eerder maximalistische visie op kinderrechten, kan er toch worden vanuit gegaan dat dit het geval is gezien men stelt dat *“de indicatoren stilstaan bij zowel positieve evoluties als knelpunten”²⁴.*

(b) Clustering van indicatoren

Het clusteren van indicatoren aan de hand van een aantal thema's is een bijkomende wijze om indicatoren in te delen en vormt dus ook een bron van vergelijking. Het valt op dat zowel de Vlaamse Kinderrechtenmonitor als de nationale indicatoren worden geclusterd aan de hand van een aantal thema's. Zo hanteren beide instrumenten zeven categorieën van indicatoren en zien we een aantal thema's in zowel de nationale als de Vlaamse indicatoren terugkomen:

- gezinsleven (Vlaams) en recht op bescherming van het gezinsleven (nationaal)
- gezondheid (Vlaams) en recht op bescherming van gezondheid (nationaal)
- onderwijs (Vlaams) en recht op onderwijs (nationaal)

²⁰ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vrije-tijd-van-jongeren-in-residentiele-voorzieningen-persoonlijke-ruimte-of-hulpverleningsruimte>

²¹ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/onderzoek/onderzoeksprojecten/vrijetijdsbeleving-van-jongeren>.

²² <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/kinderrechten/kinderrechtenmonitor>

²³ http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrecht_monitor.aspx

²⁴ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, p.14

Er zijn weliswaar wel een aantal verschillen op te merken binnen de clustering van indicatoren. Zo vertrekt de NCRK telkens vanuit rechten om de categorieën te benoemen, terwijl dat op Vlaams niveau niet het geval is.

In de Vlaamse Kinderrechtenmonitor is er bovendien een aparte categorie die betrekking heeft op 'kwetsbare kinderen', wat niet het geval is binnen de nationale indicatoren. Echter is er wel op nationaal niveau sprake van twee specifieke clusters die betrekking hebben op een aparte categorie van kinderen en jongeren, namelijk 'rechten van minderjarigen in contact met justitie' en 'rechten van buitenlandse minderjarigen'.

(c) Kwetsbare kinderen

Zoals eerder gesteld maakt de Vlaamse Kinderrechtenmonitor gebruik van een aparte cluster 'kwetsbare kinderen', waarin volgende indicatoren zijn opgenomen: 'armoede: achterstallige betalingen', 'wachlijsten hulp', 'geweld', 'pesten', 'kindermishandeling' en 'instroom jeugdzorg'. Binnen de nationale indicatoren is deze cluster niet aanwezig, maar bestaan er twee clusters, waarvan één rond rechten van minderjarigen in contact met justitie, waaronder zes indicatoren vervat zitten: 'beeld van de jongere over justitie', 'subsidiariteitsbeginsel²⁵', 'vorming van beroepsgroepen', 'participatie in gerechtelijke procedures', 'participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime' en 'langdurige plaatsing'. Een tweede cluster betreft de rechten van buitenlandse minderjarigen inclusief vier indicatoren: 'opvang van buitenlandse minderjarigen op een plaats aangepast aan kinderen', 'minderjarige slachtoffers van mensenhandel' 'participatie in verblijfsprocedures' en 'duurzame oplossingen voor buitenlandse minderjarigen'.

Wat betreft de indicatoreselectie geeft de NCRK aan dat ze zich heeft laten leiden door drie algemene principes van het Kinderrechtenverdrag, namelijk (1) het belang van het kind; (2) participatie en (3) non-discriminatie. Dit laatste beginsel dient er onder meer toe om voldoende aandacht te hebben voor kwetsbare groepen, aan de hand van de uitsplitsing van de beschikbare data (naar geslacht, leeftijd, nationaliteit, etc.). De focus op kwetsbare kinderen geldt dus voor de NCRK als één van de hoekstenen bij het uitwerken van een set van indicatoren. Bovendien stelde de NCRK ook een instrument op voor de selectie van kinderrechtenindicatoren in de vorm van een checklist²⁶. Een specifiek element van deze checklist hield in dat elke indicator ook kwetsbare groepen naar boven moet brengen

De NCRK geeft zelf aan dat beschikbare bronnen bepaalde categorieën van bijzonder kwetsbare kinderen echter buiten beschouwing laten²⁷. Door middel van het voeren van bijkomend onderzoek (via bijvoorbeeld enquêtes) tracht de NCRK het gebrek aan beschikbare gegevens op te vangen. Deze specifieke enquêtes hebben onder meer betrekking op kinderen geplaatst in een Gemeenschapsinstelling en kinderen in migratie, via de Onthaalklassen voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN)²⁸.

(d) Participatiegraad

Het Kinderrechtenverdrag vertrekt steeds vanuit de gedachte dat kinderen en jongeren zo veel mogelijk betrokken moeten worden bij het vormgeven van beleid en beslissingen die hun leven mee vorm geven. Het is met andere woorden van belang dat hun stem gehoord wordt bij de evaluatie en opvolging van een kinderrechtenbeleid. Zo benadrukt het VN-comité in haar Algemene Commentaar nr. 5 dat het interviewen van kinderen en hen betrekken als mede-onderzoekers een belangrijke manier is om te achterhalen in welke mate de rechten van kinderen gerespecteerd worden. Ook het FRA (Fundamental Rights Agency) van

---

²⁵ Het subsidiariteitsbeginsel heeft betrekking op het feit dat bepaalde maatregelen altijd de voorkeur genieten of dat deze op zijn minste in eerste instantie worden overwogen.

²⁶ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, p.26

²⁷ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, p.39

²⁸ Voor meer informatie rond deze specifieke enquêtes: <https://ncrk-cnde.be/nl/projecten/specifieke-enquetes/>

de Europese Unie benadrukt dat participatieve methodes dienen ontwikkeld en gebruikt te worden bij het in kaart brengen van de effectiviteit van kinderrechten²⁹.

We stellen echter vast dat zowel de Vlaamse Kinderrechtenmonitor als de nationale kinderrechtenindicatoren gebruik maken van gegevens die afkomstig zijn van bronnen waar de participatie van kinderen en jongeren vaak beperkt blijft. De NCRK is zich echter bewust van deze lacune en zet daarom in op participatieve methodes van gegevensverzameling bij de aanvullende enquêtes die zij zelf uitvoeren.

Een bijkomende wijze om participatie in deze context in te vullen, is nagaan welke indicatoren de mate van participatie van kinderen en jongeren in hun verschillende levensdomeinen aangeven of met andere woorden aansluiten bij artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag, namelijk het recht om gehoord te worden. Dit is tevens één van de vier leidende principes van het Kinderrechtenverdrag.

In de Vlaamse Kinderrechtenmonitor vinden we drie indicatoren terug die specifiek betrekking hebben op participatie, meer bepaald: 'inspraak minderjarige bij beslissing tot plaatsing', 'participatie aan groepsgericht vrijetijdsaanbod' en 'inspraak'.

Binnen de nationale indicatoren zijn er zeven indicatoren die betrekking hebben op participatie of artikel 12: 'gevoel dat naar je geluisterd wordt', 'gevoel rechtvaardig behandeld te worden', 'vrije keuze inzake invulling vrije tijd', 'beeld van de jongere over justitie', 'participatie in gerechtelijke procedures', 'participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime' en 'participatie in verblijfsprocedures'.

Een bijkomende interessante piste houdt in om te bekijken in welke mate de Vlaamse Kinderrechtenmonitor momenteel gebruik maakt van objectieve dan wel subjectieve gegevens. Zoals Op de Beeck (2014) schetst, hebben objectieve data betrekking op extern observeerbare meeteenheden, die op hun beurt sterk samenhangen met bepaalde kinderrechten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om welke onderwijsvorm kinderen en jongeren volgen of wat de inkomsten van de ouders zijn.

Subjectieve gegevens daarentegen bieden een ruimer perspectief, in die zin dat het veelal gaat om de veronderstelde gevolgen van kinderrechten. Hieronder vallen bijvoorbeeld het realiseren van een menswaardig bestaan, het verhogen van welzijn van kinderen en jongeren. Dit soort data houdt bovendien in dat de beleving van kinderen en jongeren veel meer naar boven komt, gezien de gegevens voortvloeien uit de opvattingen van kinderen en jongeren zelf. Deze data hebben dus een belangrijk participatief element in zich, wat zoals eerder gesteld een belangrijk onderdeel is van indicatorenonderzoek vanuit kinderrechtenperspectief.

13 van de 28 Vlaamse indicatoren maken gebruik van subjectieve gegevens voor de invulling van indicatoren. De NCRK geeft zelf aan dat ze voor elke indicatoren groep op zoek zijn gegaan naar zowel objectieve als subjectieve meetgegevens. Op deze manier zit in beide instrumenten wel degelijk een bijkomend element van participatie.

(e) Raadpleging en methode

In de Algemene Commentaar nr. 5, betreffende de implementatie van het Kinderrechtenverdrag stelt het VN-comité dat publicaties rond de uitvoering en opvolging van een kinderrechtenbeleid van een land, wijd verspreid moeten worden en onderwerp van debat moeten zijn (in onder meer het parlement), om op die manier bij te dragen aan een versterkt engagement ten opzichte van de implementatie van het Verdrag.

Het Departement CJM geeft aan dat de huidige Kinderrechtenmonitor slechts in beperkte mate gebruikt wordt door bijvoorbeeld de aanspreekpunten kinderrechten binnen de Vlaamse overheid. Om ervoor te zorgen dat dit instrument een breder bereik kent, kunnen stimulerende factoren achterhaald worden via bijvoorbeeld een bevraging.

---

²⁹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1308-FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf

Wat betreft de nationale kinderrechtenindicatoren is het op dit moment voor KeKi niet te achterhalen in hoeverre er wordt gebruik gemaakt door het vooropgestelde doelpubliek van dit instrument, zijnde voornamelijk overheidsactoren en kinderrechtenorganisaties. Volgens de NCRK dienen de nationale indicatoren als voeding voor het officiële overheidsrapport van België naar het VN-Comité toe, maar ook voor alternatieve rapporten opgemaakt door de Kinderrechtencommissarissen, kinderen zelf en middenveld³⁰.

De manier waarop de Vlaamse Kinderrechtenmonitor en de nationale indicatoren momenteel geraadpleegd kunnen worden, is vrij gelijkaardig. Er zijn verschillende fiches opgesteld per indicator, die onder meer de vervatte indicator toelichten, het gebruikte bronmateriaal en toelichting bieden over de verbinding met kinderrechten. Deze fiches zijn online te raadplegen, respectievelijk via de website van het Departement CJM en de website van de NCRK.

Ten slotte stellen we vast dat er heel wat van de Vlaamse indicatoren niet of moeilijk op jaarlijkse basis te actualiseren zijn. Zo wordt er vaak gebruik gemaakt van de JOP-monitor. De JOP-monitor levert sinds 2006 (met een update in 2008, 2013 en 2019) cijfers omtrent de 'staat van de jeugd' ter ondersteuning van het Vlaamse jeugdbeleid. Het HBSC-onderzoek wordt dan weer op vierjaarlijkse basis hernomen.

5 Ontbrekende elementen volgens Slotbeschouwingen

Om een omvattend beeld te kunnen schetsen over welke gegevens er noodzakelijk zijn wat betreft de opvolging en evaluatie van het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen worden de meest recente slotbeschouwingen (2019) van het VN-comité gericht aan België, geraadpleegd. Dit biedt ook inzicht in welke data er mogelijks ontbreekt binnen de huidige Vlaamse Kinderrechtenmonitor.

Specifiek met betrekking tot gegevensverzameling bekrachtigt het VN-comité de uitwerking van de nationale kinderrechtenindicatoren. Het betreurt echter de versnipperde gegevensverzameling in België en de beperkte aandacht voor de meest kwetsbare kinderen. Kinderen die van hun ouders gescheiden zijn, kinderen in armoede en kinderen met een handicap zijn namelijk niet opgenomen binnen deze indicatoren. Het VN-Comité moedigt dan ook aan om:

- (1) het gecentraliseerde systeem tot gegevensverzameling te verbeteren, onder meer door de herziening van de nationale indicatoren (die alle domeinen van het Verdrag moeten bestrijken, alsook moeten uitgesplitst worden naar verschillende categorieën zoals leeftijd, geslacht, etnische en nationale afkomst, enz.)
- (2) dat de gegevens en indicatoren worden verspreid onder de betrokken ministeries en worden gebruikt voor de formulering van, het toezicht op en de evaluatie van wetten, beleid en programma's voor de effectieve uitvoering van het Verdrag en de facultatieve protocollen.

Verder vermeldt het VN-comité ook op een aantal andere domeinen de nood aan bijkomende data om het kinderrechtenbeleid in België beter te duiden en uit te voeren.

Zo wordt er aangeraden om de gegevensverzameling rond kindermisbruik en -verwaarlozing te versterken om op die manier een meer omvattende strategie ter preventie en bestrijding hiervan uit te werken. Op

---

³⁰ D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, p.19

dit moment is kindermishandeling wel een indicator op Vlaams niveau (gemeten aan de hand van meldingen van het Vertrouwenscentra Kindermishandeling), maar niet op nationaal niveau.

Ook wordt er opgeroepen tot ontwikkelen van een nationale gegevensbank van gevallen van seksuele uitbuiting en misbruik, met het oog op de opstelling van een nationaal actieplan ter voorkoming en bestrijding van alle vormen van seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen. Deze actieplannen moeten ook geharmoniseerd worden op gemeenschaps- en regionaal niveau en er moeten mechanismen zijn voor toezicht en evaluatie van dergelijke actieplannen. Het VN-Comité spreekt ook zijn bezorgdheid uit over de onderrapportage van kindhuwelijken en vrouwelijke genitale verminking. Dit zijn elementen die niet terug te vinden zijn in de Vlaamse of nationale indicatoren.

De gegevensverzameling wat betreft kinderen met een handicap moet tevens verbeterd worden, in het bijzonder voor zeer jonge kinderen en kinderen met een verstandelijke of psychosociale handicap, om zo het beleid in alle gemeenschappen en gewesten in overleg met kinderen met een handicap en hun representatieve organisaties te informeren.

Er is tevens volgens het VN-Comité nood aan een evaluatie van de impact van luchtverontreiniging op de gezondheid van kinderen. Ook vraagt het Comité een studie naar de prevalentie van astma en ademhalingsziekten bij kinderen, als basis voor een strategie om de huidige situatie te verbeteren en de maximale concentraties van luchtverontreinigende emissies, ook van het wegvervoer te reguleren. Momenteel worden deze elementen niet opgenomen in de Vlaamse of de nationale indicatoren.

Het VN-Comité roept daarnaast op tot een omvattende armoedebestrijdingsstrategie voor kinderen die gebaseerd is op rechten, inclusief tijdsgebonden en meetbare indicatoren, met bijzondere aandacht voor kinderen uit kansarme gezinnen. Zowel de nationale als Vlaamse indicatoren besteden in bepaalde mate aandacht aan armoede, bijvoorbeeld de indicator 'armoede: achterstallige betalingen' op Vlaams niveau en de indicatoren 'financiële ondersteuning van gezinnen' en 'woonsituatie'.

Ook wordt er gevraagd om de maatregelen tegen pesten te versterken, met inbegrip van geharmoniseerde richtlijnen voor het verzamelen van casus gerelateerde gegevens. Daarnaast roept men op om een omvattend en gecentraliseerd gegevensverzamelingsstelsel rond mensenhandel op te zetten.

6 Kinderrechtenindicatoren op internationaal niveau? Blik op het buitenland

---

Heel wat (Europese) landen hanteren kinderrechtenindicatoren om de implementatie en realisatie van kinderrechten op te volgen. Om kinderrechtenindicatoren binnen Vlaanderen en België in de toekomst richting te geven, kunnen internationale voorbeelden daarom dienen ter inspiratie. Bovendien biedt een blik op andere landen ook de kans om de realisatie van kinderrechten in België in een groter perspectief te plaatsen en eventueel de Belgische situatie zo te vergelijken met andere landen.

Onderstaande toelichting biedt een beperkt en niet exhaustief overzicht van zes landen die ook kinderrechtenindicatoren gebruiken. Bij deze analyse werd er gebruik gemaakt van volgende criteria: 'clustering van indicatoren', 'kwalitatieve of kwantitatieve data', 'participatie van kinderen en jongeren' en 'inclusie van kwetsbare kinderen en jongeren'.

Het eerste land dat we nader bekijken is Duitsland. Hier maakt men gebruik van een 'kinderrechten-index' om de implementatie van kinderrechten op te volgen. Binnen deze index staan vijf kinderrechten centraal, namelijk 'recht op deelname (participatie)', 'recht op gezondheid', 'recht op een passende levensstandaard', 'recht op vereniging en 'recht op rust, vrijheid, spel en vrije tijd'. De bronnen waar gebruik van wordt gemaakt om de indicatoren in te vullen zijn voornamelijk van kwantitatieve aard, al werden er

ook focusgroepen gehouden met kinderen en jongeren tussen de acht en vijftien jaar, waarbij de nadruk lag op thema's zoals inclusie en exclusie op school en ervaring met armoede. Deze focusgroepen zorgden ervoor dat kinderen en jongeren dus ook gehoord werden. Bovendien werd er een adviesraad met kinderen en jongeren geïnstalleerd die feedback kon geven op onder meer de resultaten van de focusgroepen.

Oostenrijk maakt gebruik van acht clusters van indicatoren, wat bovendien de voorgeschreven clusters door het VN-Kinderrechtencomité voor de periodieke rapportage zijn, namelijk: 'algemene implementatiemaatregelen', 'definitie van het kind', 'algemene principes' (zoals kindersterfte, verkeersaccidenten), 'burgerlijke rechten en vrijheden', 'familieomgeving en alternatieve zorg', 'beperkingen, basisgezondheid en welvaart', 'onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten' en 'speciale beschermingsmaatregelen'. Ook hier lijken de indicatoren voornamelijk gebruik te maken van kwantitatieve data. Binnen sommige clusters gaat er speciale aandacht naar kwetsbare kinderen zoals jeugddelinquenten, slachtoffers van mensenhandel en kinderen in een asielaanvraag (zoals binnen de cluster speciale beschermingsmaatregelen).

Ten derde wordt in Zweden, gebruik gemaakt van het instrument 'Max 18', om kinderrechten te monitoren³¹. Daarbij worden de indicatoren ingedeeld in zeven clusters: 'gelijke waarden en identiteit', 'zich goed voelen' (bijvoorbeeld gezondheid of sociale zekerheid), 'familie', 'bescherming', 'invloed en informatie', 'opleiding' en 'spelen, vrije tijd, cultuur en rust'. Kwetsbare kinderen worden niet apart benoemd bij de clustering, maar komen wel aan bod in verschillende indicatoren zoals kinderen met een beperking in de eerste cluster gelijke waarden en identiteit. Om deze indicatoren in te vullen, wordt enkel gebruik gemaakt van kwantitatieve gegevens (voornamelijk officiële statistieken), die verzameld worden door de Kinderombudsman en Statistics Zweden. Op de site waar de indicatoren geraadpleegd kunnen worden, is er ook een deel voorzien met informatie specifiek voor kinderen en jongeren.

In Ierland worden data over de uitvoering van kinderrechten onder meer door de overheid verzameld en gemonitord, via de 'State of the Nation's Children Reports'³². Indicatoren worden hierbij opgedeeld binnen vier clusters: 'socio-demografische gegevens (zoals populatie en familiestructuur)', 'relaties van kinderen', 'resultaten voor kinderen (zoals onderwijs, gezondheid, etc.)' en 'formele en informele steun'. Wat betreft kwetsbare kinderen is er onder meer aandacht voor kinderen uit de 'Travellers'-gemeenschap³³, kinderen met een migratieachtergrond en kinderen met een beperking en/of een chronische ziekte.

Ook Nederland beschikt over een kinderrechtenmonitor, al dateert de meest recente versie wel van 2016. Deze monitor clustert indicatoren op zes domeinen: 'gezinssituatie en alternatieve zorg', 'bescherming tegen exploitatie en geweld', 'jeugddetentie en jeugdstrafrecht', 'toereikende levensstandaard', 'onderwijs' en 'minderjarige vreemdelingen'. Er gaat hierbij ook speciale aandacht naar de rechten van kinderen in Caribisch Nederland, zijnde Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Er wordt wel gebruik gemaakt van kwalitatieve data, maar de nadruk ligt overwegend op kwantitatieve gegevens. De rol van kinderen en jongeren bij totstandkoming van deze monitor is relatief klein³⁴.

Ten slotte gebruikt men in Noorwegen verschillende indicatoren om kinderrechten te meten maar wordt er niet gebruik gemaakt van een eenduidig systeem zoals de Vlaamse Kinderrechtenmonitor. In totaal hebben de indicatoren betrekking op negen domeinen: 'leven (algemeen)', 'levensstandaard', 'onderwijs', 'gezondheid en veiligheid', 'Bescherming', 'vrijheid', 'discriminatie', 'participatie',

Naast afzonderlijke landen zijn er ook internationale instrumenten die gebruik maken van kinderrechtenindicatoren. De databank 'Transformative Monitoring for Enhanced Equity of TransMonEE', is

³¹ <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/statistik-per-amne/>

³² <https://assets.gov.ie/27118/ee5c3232f60e4e788663bee745e3222c.pdf>

³³ De Travellersgemeenschap is een etnische groep die vroeger nomadisch leefde en nu vooral in Ierland, Engeland en de VS leeft.

³⁴ Rap, S. e.a., Kinderrechtenmonitor 2015, i.o.v. De Kinderombudsman i.s.m. Universiteit Leiden en Centraal Bureau voor de Statistiek 2015, p. 15

hier een voorbeeld van. Deze databank spoort onregelmatigheden bij het realiseren van het Kinderrechtenverdrag op, al was deze initieel geïntroduceerd het UNICEF Innocenti Research Centre om vooral transitie te monitoren. Er wordt gebruik gemaakt van 10 clusters en de bronnen bestaan voornamelijk uit kwantitatieve gegevens. De gegevens van deze databank kan op verschillende manieren geraadpleegd worden. Zo is het mogelijk om per indicator een overkoepelend bestand raadplegen, waar alle landen in zijn opgenomen. Ook bestaat er een interactieve database³⁵ en een 'dashboard' waar per indicator en per land alle gegevens via grafieken worden weergegeven³⁶.

De Kids Rights Index is een internationale monitor, die landen rankt op basis van zes domeinen van indicatoren: 'recht op leven', 'recht op gezondheid', 'recht op onderwijs', 'recht op bescherming' en 'omgeving inschakelen voor kinderrechten'. België staat volgens deze ranking op de 7de plaats van 181 landen. Per cluster is er een wereldkaart beschikbaar, waarop duidelijk wordt hoe landen scoren voor dat specifieke domein³⁷. Bovendien kan er naast een algemeen rapport, ook een *infographic* worden geraadpleegd voor de algemene index.

Deze buitenlandse voorbeelden tonen aan dat er heel wat verschillende mogelijkheden zijn om kinderrechten binnen staten te monitoren en op welke manieren indicatoren ingezet worden hierbij. Net zoals in België maken deze voorbeelden voornamelijk gebruik van kwantitatieve gegevens, al vormen Duitsland en Nederland daar een uitzondering op. Bovendien zorgen landen zoals Zweden ervoor dat kinderrechtenindicatoren ook toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren, waardoor zij mogelijk beter op de hoogte zijn van wat hun rechten zijn, welke acties ondernomen worden om deze rechten te realiseren, in welke mate deze acties daarin slagen, wat de hiaten zijn en hoe kinderen en jongeren dat kunnen aanklagen³⁸.

---

³⁵ <http://dataforall.org/moneeinfo/libraries.aspx/Home.aspx>

³⁶ <http://www.transmonee.org/dashboard/transmonee2019#/>

³⁷ <http://www.kidsrightsindex.org>

³⁸ Byrne, B., & Lundy, L., (2019). Children's rights-based childhood policy: a six-P framework. The International Journal of Human Rights, Volume 23, 357-373.

7 Hoe verder met de Vlaamse Kinderrechtenmonitor?

Hoewel beide instrumenten waardevol zijn om de monitoring van kinderrechten in België mogelijk te maken, werd in wat voorafging duidelijk dat er een aantal tekortkomingen bestaan om de huidige monitoring als optimaal te beschouwen.

7.1 Algemene voorwaarden omtrent monitoring en kinderrechtenindicatoren

Er zijn een aantal algemene voorwaarden waaraan voldaan moet zijn, wil men spreken van een performant en effectief monitoringsysteem, waarbij de rechten van kinderen en jongeren centraal staan. Onderstaande voorwaarden zijn minimumvoorwaarden en zullen vanzelfsprekend moeten worden afgestemd op en aangevuld met concrete noden van de eindgebruikers van dit instrument. Indien deze voorwaarden niet (voldoende) vervuld zijn, is de kans klein dat een (nieuwe) monitor slaagt in zijn opzet.

1. Duidelijkheid doel, eindgebruikers, normatief kader en ambities

Vooraleer gestart wordt met het bepalen van een (mogelijk nieuwe) richting voor de Vlaamse Kinderrechtenmonitor, of de selectie van nieuwe indicatoren, moeten de doelstellingen en ambities van deze monitor uitgeklaard worden en scherp gesteld worden. Vragen over het doel en de finaliteit van dit instrument moeten op voorhand beantwoord worden en duidelijk zijn voor iedereen die betrokken is bij dit instrument. Idealiter wordt dit in samenspraak bepaald met de eindgebruikers van de monitor, namelijk beleidsmakers maar ook middenveldactoren, onderzoekers en kinderen en jongeren.

Daarom dient het ook op voorhand duidelijk te zijn wie de eindgebruikers van dit instrument juist zijn. Is de Vlaamse Kinderrechtenmonitor een manier om de periodieke rapportering naar het VN-comité te vergemakkelijken of is het meer dan dat? Er moet uitgeklaard worden voor wie dit instrument bedoeld is, hoe deze verschillende doelgroepen te bereiken zijn en hoe zij specifiek met het instrument aan de slag kunnen gaan. Een *'one-size-fits-all approach'* zal in de meeste gevallen niet wenselijk of zelfs mogelijk zijn.

2. Verantwoordelijkheden en plan van aanpak

Voorafgaand dienen ook afspraken gemaakt te worden over de verantwoordelijkheden van elke actor betrokken bij dit instrument, omtrent het vormgeven, opvolging en actualisatie. Wie staat bijvoorbeeld in voor de periodieke update en actualisatie en welke middelen worden hiervoor voorzien? Bovendien is een concreet plan van aanpak noodzakelijk, waarin duidelijk vermeld staat wat er wordt gemonitord en door wie, wanneer en hoe.

3. Voldoende draagvlak

Er is bovendien voldoende draagvlak nodig, zowel bij degenen die dit instrument ontwikkelen als degenen die er mee aan de slag gaan. Dit impliceert dat de Vlaamse Kinderrechtenmonitor voldoende gekend moet zijn, maar ook dat de toegevoegde waarde ervan voldoende aangetoond is. Zorg ervoor dat beleidsmakers, onderzoekers en actoren uit het middenveld overtuigd zijn van het nut van een kinderrechtenmonitor, toon aan hoe dit instrument versterkend is voor hun werk en maak duidelijk hoe zij hiermee zelf aan de slag kunnen gaan.

Investeren in een communicatieplan om de bekendheid te verhogen is dan ook noodzakelijk. Bovendien kan dit instrument, vanwege de positieve insteek van de gebruikte indicatoren, ook een belangrijk middel zijn voor overheden om aan te tonen dat kinderrechtenbeleid wel degelijk impact heeft op de vooropgestelde doelen. De kinderrechtenmonitor hoeft dus met andere woorden niet enkel ter evaluatie worden ingezet, maar kan op verschillende momenten binnen de beleidscyclus gebruikt worden.

4. Innovatieve en dynamische, op doelgroep toegepaste communicatie

Kinderrechtenindicatoren op een dynamische en innovatieve manier toegankelijk maken, zal het nut en draagvlak van een monitor verhogen. Tekstuele fiches zijn bijvoorbeeld niet innovatief en visueel genoeg om een groot publiek te bereiken. Er zijn (internationale) voorbeelden van informatiedelen waar interactie bovendien een centrale rol spelen, zoals interactieve kanalen als StatBelJunior³⁹ of de TransMoNee databank.

Net zoals bij alle communicatie is het van belang dat deze wordt toegepast op specifieke doelgroepen, via het inzetten op toegankelijke communicatie-acties via verschillende kanalen. Zo kan de update van de indicatoren telkens samengaan met de publicatie van een korte toelichting (al dan niet online). Bijkomend wordt er dan best verschillende communicatie-acties voorzien naar specifieke doelgroepen toe. Voor beleidsmakers kan dit bijvoorbeeld gaan om thematische interactieve fiches die snel te scannen zijn en die reeds beleidsaanbevelingen bevatten. Voor praktijkwerkers kan er gewerkt worden met concrete hanteerbare gegevens die bijvoorbeeld vertaald zijn in video's of webinars. Voorzie ook meteen aanbevelingen rond verder onderzoek gericht naar academici.

5. Flexibiliteit binnen indicatorenset

Het leven van kinderen en jongeren en de context waarin zij zich bevinden, evolueert snel. Bij de verdere uitwerking van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor wordt hier best rekening mee gehouden. Een monitor is geen statisch instrument en moet in staat zijn om in te spelen op nieuwe maatschappelijke evoluties, door het introduceren of verfijnen van (nieuwe) indicatoren wanneer nodig of het in vraag durven stellen van bestaande indicatoren.

6. Realistische insteek en tussentijdse updates

Om effectief te kunnen monitoren, is het van belang dat indicatoren regelmatig worden geüpdatet om zo inderdaad mogelijke trends en evoluties te kunnen waarnemen. We stellen echter vast dat de huidige indicatoren in de Vlaamse Kinderrechtenmonitor weinig tot niet worden geüpdatet. De redenen hiervoor zijn divers: zo blijkt een gebrek aan tijd en middelen een belangrijke factor te zijn. Een manier om hieraan tegemoet te komen, kan zijn via samenwerken met andere actoren die mee in staan voor een systematische update van de indicatoren.

Ook de invulling van de huidige indicatoren, bemoeilijkt updates. Zo wordt er voor vele indicatoren gebruik gemaakt van gegevens die slechts periodiek beschikbaar zijn (bijvoorbeeld de PISA-studie). In se hoeft dit niet problematisch te zijn, alleen zorgt dit ervoor dat de vooropstelling dat deze monitoring jaarlijks wordt hernieuwd, niet waargemaakt kan worden. Daarom is het van belang om een meer realistische kijk op dit instrument te gaan hanteren. Indien vele indicatoren slechts om de vier jaar kunnen worden ingevuld bijvoorbeeld, communiceer daar dan over en breng slechts om de vier jaar een nieuw rapport uit. Bovendien kunnen er wel degelijk tussentijdse updates voorzien worden, aan de hand van aanvullende cijfergegevens maar ook verdiepende kwalitatieve data (zie later).

7. Actieve participatie van kinderen en jongeren met terugkoppeling

Kinderen en jongeren vormen niet enkel het subject van studie bij een kinderrechtenmonitor. Zij zijn tevens degene die mee dit instrument moeten vormgeven. Bij de invulling van de monitor moet de stem van kinderen en jongeren over hoe dit instrument er uit moet zien en welke indicatoren van belang zijn, gehoord worden. Inspiratie om dit vorm te geven kan onder meer gehaald worden uit de Duitse kinderrechten-index.

Door de monitor ook op een kindvriendelijke manier toegankelijk te maken, kunnen we bovendien kennis over hun rechten bij kinderen en jongeren zelf vergroten, maar ook hun kennis over wat goed gaat en wat minder gaat en geven we ze een instrument in handen om mee beleidsmakers verantwoordelijk te houden.

---

³⁹ <https://www.statbeljunior.be/nl>

8. Mix van kwantitatieve en kwalitatieve data

Cijfergegevens vormen vanzelfsprekend een onmisbaar element van een monitor. Aan de hand van kwantitatieve data krijgen we zicht op het effect en de impact van bepaalde interventies en maatregelen. Aan de hand van kwalitatieve data krijgt cijfermateriaal echter meer inhoudelijke betekenis en is er meer diepgaand inzicht rond bepaalde kwesties mogelijk. Een mix van beide is dus noodzakelijk. De aanvullende studies die zowel reeds in Vlaanderen als bij de nationale kinderrechtenindicatoren zijn gebeurd, vormen alvast een goed startpunt. Landen als Nederland en Duitsland tonen ook aan hoe kwalitatieve gegevens kunnen worden ingezet voor een kinderrechtenmonitor.

7.2 Drie beleidspistes omtrent kinderrechtenmonitoring in Vlaanderen

Ten slotte schetsen we drie beleidspistes voor de verdere ontwikkeling van kinderrechtenindicatoren in Vlaanderen, op basis van een literatuurstudie, een vergelijking van de twee instrumenten en een gesprek met een beleidsmedewerker van de Vlaamse overheid en met de voorzitter van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Deze opties worden telkens kort gekaderd aan de hand van een aantal voor- en nadelen.

Optie 1: minder indicatoren, meer updates

Bij deze optie behoudt de Vlaamse overheid, de Kinderrechtenmonitor als instrument. Er wordt hierbij een expliciete keuze gemaakt om minder indicatoren op te volgen. De selectie van indicatoren kan op verschillende manieren gebeuren. Zo kan er bijvoorbeeld, samen met kinderen en jongeren en diverse stakeholders (zoals academici en middenveldpartners), een keuze wordt gemaakt binnen de huidige indicatoren die momenteel vervat zitten in de Vlaamse Kinderrechtenmonitor. Het voordeel van het vertrekken van de bestaande indicatoren bestaat erin dat er verder gewerkt kan worden op de stevige basis die reeds gelegd is omtrent monitoring van kinderrechten in Vlaanderen. Het nadeel hiervan is dat als er vertrokken wordt vanuit het bestaand kader, de input van kinderen en jongeren zelf, net zoals van middenveldactoren en academici beperkt is.

Een andere manier om indicatoren te selecteren, is op basis van de beleidskeuzes van het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP). De vijf prioriteiten van het toekomstige JKP kunnen bijvoorbeeld als een startpunt beschouwd worden, aangezien dit vijf domeinen zijn waar in de komende beleidsperiode duidelijke keuzes zullen worden gemaakt. De specifieke monitoring hiervan kan dus interessante materie bieden, voor zowel beleidsmakers, onderzoekers als middenveldactoren.

Een derde manier om indicatoren te selecteren, is op basis van welke meetgegevens gehanteerd worden om indicatoren in te vullen. Zo zijn er een aantal indicatoren in de huidige Vlaamse Kinderrechtenmonitor die gebruik maken van administratieve gegevens (zoals de indicatoren vroegtijdige schoolverlaters of preventieve gezinsondersteuning). Een keuze voor indicatoren die worden gevoed vanuit administratieve gegevens, biedt veel mogelijkheden tot regelmatige updates en tot trendanalyse. Alhoewel dit een pragmatische keuze is en dus als nadeel heeft dat slechts een aantal indicatoren hiervoor in aanmerking komen, valt deze zeker te verantwoorden gezien de doelstelling van de monitor. Bovendien kunnen deze indicatoren eventueel aangevuld worden met kwalitatieve studies.

De keuze om een beperkte selectie te maken van indicatoren en daarmee verder te gaan ten slotte, valt bovendien te verdedigen op basis van een aantal uitdagingen waarmee het huidige instrument te maken heeft. Zo zorgt het gebrek aan middelen, tijd en bekendheid ervoor dat de huidige indicatoren weinig gebruikt, maar ook weinig worden geüpdatet. Op deze manier schiet de Vlaamse Kinderrechtenmonitor dan ook tekort in de eigen vooropgestelde doelstelling wat betreft het vaststellen van trends en een inzicht geven in de implementatie van kinderrechten in Vlaanderen. Door met een beperkter aantal indicatoren te werken, kunnen diepgaandere inzichten in evoluties en trends geboden worden dan vandaag het geval is.

Ten slotte heeft deze optie onvermijdelijk als gevolg dat sommige indicatoren niet in de monitor worden opgenomen, waardoor bepaalde elementen van het leven van kinderen en jongeren dus niet hierin vervat zitten. Deze optie heeft ook als valkuil dat er te veel *'data-driven'* gewerkt wordt en dus dat er enkel gekeken wordt naar indicatoren waarvan er gegevens beschikbaar zijn, in de plaats van dat er vertrokken wordt vanuit de noden en de rechten van kinderen en jongeren. Het is dan ook van belang dat er hier transparant over wordt gecommuniceerd, zodat het helder is welke gegevens al dan niet beschikbaar zijn. Ook gebeuren best inspanningen om ontbrekende kinderrechten toch in kaart te brengen.

Optie 2: uitgebreidere set van indicatoren

De tweede optie omvat ook het behouden van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor als instrument, maar met een uitgebreidere set aan indicatoren. Dat kunnen dezelfde indicatoren zijn die reeds opgenomen zijn binnen dit instrument, aangevuld met andere indicatoren, bijvoorbeeld op basis van ontbrekende elementen volgens de Slotbeschouwingen (2019). Gezien de uitgebreide selectie en omvattendheid, zal er echter op een andere manier dan nu moeten omgegaan worden met het updaten en invullen van deze indicatoren.

Zo zal er duidelijk moeten worden vooropgesteld wanneer en door wie de updates zullen gebeuren. Met andere woorden, de verantwoordelijkheid voor het actualiseren van de monitor moet voldoende duidelijk en gekend zijn. Dat is nu te weinig het geval. Voldoende middelen en tijd moeten hier dan ook zeker tegenover staan, om dit instrument waardevoller te maken voor de eindgebruikers. Indien dit niet het geval is, zal deze beleidspiste hoogstwaarschijnlijk niet de vooropgestelde doelstellingen kunnen waarmaken.

Om dit mogelijk te maken, raden we aan om samen te werken met andere (niet-overheids-) actoren die mee instaan voor een systematische update van de indicatoren. Bij voorkeur met stakeholders die reeds ervaren zijn in het ontwikkelen en actualiseren van instrumenten zoals het JeugdOnderzoeksPlatform (JOP).

Ook indien men kiest voor een andere set van indicatoren dan nu het geval is, wordt er best nagedacht over het betrekken van andere actoren. Hoewel de verplichting van monitoring bij de staat ligt, kijkt het VN-comité zeker niet uitsluitend naar staten hiervoor. Ook middenveldactoren en academici worden uitgenodigd om hun bijdrage hieraan te leveren. Wij raden dan ook aan om hun te voldoende betrekken bij dit proces, zeker indien er gekozen wordt voor nieuwe indicatoren.

Deze optie biedt als voordeel dat er verder kan gewerkt worden op het bestaande instrument en dat het reeds verrichte werk niet verloren gaat. Samenwerking met andere actoren, kan ook de gedragenheid en de bekendheid van de kinderrechtenmonitor vergroten.

Optie 3: integratie van beide instrumenten

Uit bovenstaande analyse bleek dat er heel wat overlappings bestaan tussen de huidige Vlaamse Kinderrechtenmonitor en de nationale kinderrechtenindicatoren. De integratie van deze beide instrumenten is mogelijks dan ook een volgende logische stap. Dit kan de vorm aannemen van een instrument waarbij er een aantal indicatoren op nationaal vlak gemeten, in kaart gebracht worden en beschikbaar gemaakt worden voor andere actoren (bijvoorbeeld in de vorm van een interactieve database). De regio's (en dus Vlaanderen) hebben dan de kans om nadien te selecteren welke indicatoren zij opnemen in een eigen monitor. Het startpunt wordt hierbij echter gevormd door de nationale kinderrechtenindicatoren.

Deze optie biedt een aantal voordelen, wat betreft efficiëntie en besteding van tijd en middelen. Zo werd duidelijk dat de gegevens die gebruikt worden binnen de nationale kinderrechtenindicatoren vaak al uitgesplitst zijn op het niveau van de regio's. Het hoeft geen moeilijke oefening te zijn om de data voor alle indicatoren uit te splitsen naar regio's en dit zal in bepaalde gevallen zelfs een efficiëntiewinst betekenen. Ook bleek dat de nationale kinderrechtenindicatoren en de Vlaamse Kinderrechtenmonitor ooit samen tot stand zijn gekomen en waarbij op een bepaald moment de paden gesplitst zijn. Een gemeenschappelijke

basis voor deze monitor is er dus alvast. Deze piste zorgt ook voor het tegengaan van gefragmenteerde data en beantwoordt aan de nood om over gecentraliseerde gegevens beschikken, wat één van de aanbevelingen van het VN-comité is in hun Slotbeschouwingen aan België.

Deze optie houdt ten slotte als mogelijk nadeel in, dat een deel van de autonomie van Vlaanderen omtrent kinderrechtenmonitoring verloren gaat. Bovendien zorgt deze optie er mogelijk voor dat indicatoren die enkel op Vlaams niveau gemeten worden, uit het oog verloren worden. Het zal de verantwoordelijkheid zijn van de Vlaamse overheid om hierover voldoende te waken.

Reflectievragen bij verdere ontwikkeling van kinderrechtenindicatoren op Vlaams niveau:

1. Waarom verzamelen we gegevens rond kinderrechten op Vlaams niveau? Met welk doel doen we dit? Wat willen we bereiken met deze indicatoren?
2. Waarom zijn bepaalde indicatoren relevant voor het Vlaams beleid? Waarom zijn bepaalde indicatoren niet relevant?
3. Op welke manier versterken we (de positie van) kinderen en jongeren in Vlaanderen met het gebruik van deze indicatoren?
4. Op welke manier verhouden de indicatoren op het Vlaams niveau zich tot het kinder- en mensenrechteninstrumentarium?
5. Welke andere normatieve kaders worden er gebruikt bij het bepalen van de indicatoren?
6. In welke mate vormen de opmaak en de actualisatie van de indicatoren een onderdeel van de Vlaamse beleidscyclus?
7. Wie moet de Vlaamse Kinderrechtenmonitor gebruiken? Hoe gebruiksvriendelijk is het huidige instrument voor beleidsmakers en andere actoren? Op welke manier kunnen we dit optimaliseren?
8. Welke bronnen worden geraadpleegd voor het invullen van de indicatoren? Lokale, Vlaamse en of internationale bronnen? Kwalitatieve of kwantitatieve? Primaire of secundaire bronnen? Enkel bronnen waarbij vertrokken wordt vanuit het perspectief van kinderen en jongeren?
9. Wat is de meerwaarde van een monitoring op lokaal niveau? Wie volgt dit op en is hiervoor verantwoordelijk?

8 Conclusie

Het monitoren van kinderrechten is een essentieel onderdeel van de verplichtingen van de verdragspartijen van het Kinderrechtenverdrag. Om de effectiviteit van de implementatie van het Kinderrechtenverdrag en dus van de genomen maatregelen, beleid en programma's te achterhalen, is het cruciaal om te beschikken over adequate data die ons meer vertelt over hoe het leven van kinderen en jongeren eruitziet, wat goed gaat en wat niet. Via monitoring is het mogelijk om over de tijd heen bepaalde evoluties waar te nemen en trends - in kaart te brengen. Dit is bij uitstek de sterkte van een monitoringsinstrument.

Tegelijkertijd is monitoring meer dan enkel de analyse van cijfergegevens. Het omvat een continu proces, inclusief het ontwikkelen en verfijnen van (bestaande of nieuwe) indicatoren en een analyse van de inhoudelijke betekenis achter de cijfers. Het leven van kinderen en jongeren en de context waarin zij leven evolueert snel. Een monitoringsysteem dat naar behoren functioneert, is in staat hier op in te spelen en zich aan te passen waar nodig.

In Vlaanderen gebeurt het monitoren van kinderrechten op dit moment via de Vlaamse Kinderrechtenmonitor door de Vlaamse overheid. Dit instrument bestaat uit 28 indicatoren, die een breed scala van kinderrechten omvatten en dus heel wat aspecten van het leven van kinderen en jongeren beslaan. Het doel bij installatie van dit instrument was om deze indicatoren regelmatig te updaten en zo mogelijke trends te kunnen vaststellen. De uiteindelijke finaliteit is om verder beleid rond kinderrechten in Vlaanderen te voeden en mee vorm te geven.

Naast de Vlaamse Kinderrechtenmonitor kent België ook 40 kinderrechtenindicatoren uitgewerkt door de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Deze indicatoren omvatten eveneens enorm veel aspecten van het leven van kinderen en jongeren en de uitvoering van hun rechten. Ook dit instrument heeft als doel regelmatige updates te voorzien waardoor trends kunnen gemeten worden waardoor de verdere noden rond de implementatie van kinderrechten zichtbaar wordt.

Zoals eerder vastgesteld is er sprake van een beperkte mate van overlap tussen de Vlaamse en nationale indicatoren, zowel wat betreft indicatoren als bronnenmateriaal. Zo overlappen drie van de Vlaamse kinderrechtenindicatoren volledig met indicatoren die we ook terugvinden op nationaal niveau, en hebben 27 nationale indicatoren betrekking op Vlaamse bevoegdheden.

Ook werd duidelijk dat deze twee instrumenten gelijkenissen vertonen onder meer op vlak van het normatief kader, de clustering van indicatoren, de graad van participatie en de manier van raadpleging. Desalniettemin zijn er ook belangrijke verschillen op te merken zoals bijvoorbeeld hoe het gebrek aan gegevens rond kwetsbare kinderen wordt ingevuld.

Zowel de nationale als de Vlaamse indicatoren bieden een ruim inzicht op hoe het gesteld is met diverse kinderrechten binnen België. Toch zijn er bepaalde rechten die niet worden gemonitord en ontbreken er vaak cruciale gegevens over kwetsbare kinderen en jongeren en de uitvoering van hun rechten. Dit vormt een belangrijke lacune binnen de twee huidige instrumenten, al zijn er inspanningen op te merken die hier deels een antwoord op bieden. Met het oog op de toekomst van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor zal hier ontegensprekelijk verder op moeten worden ingezet, vooraleer dit instrument beschouwd kan worden als een geschikte manier om kinderrechtenbeleid in Vlaanderen te voeden en te sturen.

Vanuit dit beleidsadvies worden drie pistes naar voren gebracht voor een toekomstige Vlaamse Kinderrechtenmonitor. Ongeacht de beleidspiste die wordt gekozen, zijn er een aantal algemene voorwaarden in dit advies geschetst waaraan voldaan moet zijn om van een effectief instrument te kunnen spreken.

Om een volwaardige keuze te kunnen maken, raden we het Departement CJM aan om volgende stappen te doorlopen. De eerste stap bestaat uit het verfijnen van de preferentiële beleidspistes langs Vlaamse zijde. We raden daarvoor het Departement CJM aan om intern op zoek te gaan naar antwoorden op de

reflectievragen die aangegeven zijn in dit advies (zie pagina 25) om zo de toekomst van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor te bepalen. Ook is het aan de Vlaamse overheid om na te gaan welke algemene voorwaarden (zie pagina 21) vervuld zijn en welke niet. Tijdens deze stap is het belangrijk om een politiek draagvlak te creëren en zo ruimte te creëren om verder te investeren in een Vlaamse Kinderrechtenmonitor. Een aantal vragen die niet de focus van dit advies uitmaakten, maar bepalend zijn voor de verdere uitbouw van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor, blijven namelijk nog onbeantwoord. Zo is er bijvoorbeeld onduidelijkheid over de budgetten en middelen waarover de administraties beschikken om verder in te zetten op de Vlaamse Kinderrechtenmonitor of over welke instanties welke rol zouden kunnen en willen opnemen bij een vernieuwde Kinderrechtenmonitor. Ook valt er op basis van deze studie niet te zeggen hoe de politieke verantwoordelijken, zoals de coördinerend minister van Kinderrechten, naar de toekomst van de Vlaamse Kinderrechtenmonitor kijken.

Een tweede stap bestaat uit een participatief traject waarbij enerzijds de eindgebruikers geraadpleegd worden en anderzijds ook experts rond monitoring hun visie kunnen geven op de Vlaamse Kinderrechtenmonitor. Deze eindgebruikers bestaan uit onderzoekers, beleidsmakers, middenveldactoren (zoals kinderrechtenorganisaties en ngo's die bezig zijn met diverse thema's betreffende de leefwereld van kinderen en jongeren) maar ook kinderen en jongeren zelf. Alle eindgebruikers moeten de mogelijkheid hebben om input te geven op de verschillende pistes die voorop liggen. Tegelijkertijd worden er bij dit proces best ook andere relevante stakeholders betrokken, zoals (inter)nationale statistici en experts in het verzamelen van data en kennis en in het bijzonder in kinderrechtenindicatoren, om niet alleen een breed zicht te krijgen op het draagvlak voor de Vlaamse Kinderrechtenmonitor maar ook de concrete invulling ervan.

De Vlaamse kinderrechtenindicatoren zijn een parameter voor een geslaagd en kwalitatief Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid. De uiteindelijke beleidskeuze vraagt om een ruim debat waarin diverse perspectieven en expertise elkaar kruisen en waarbij kinderrechten centraal staan.

9. Bijlagen

Bijlage 1, tabel 1: Indicatoren van Vlaamse Kinderrechtenmonitor

Gezinsleven
Kinderen die niet leven bij natuurlijke ouders
Inspraak minderjarige bij beslissing tot plaatsing
Gebruik kinderopvang baby's en peuters
Gebruik buitenschoolse opvang
Preventieve gezinsondersteuning
Relaties
Band met ouders
Band met vrienden
Terecht kunnen bij problemen
Tijd en ruimte
Participatie aan groepsgericht vrijetijdsaanbod
Vrije tijd in de publieke ruimte
Speelruimte
Gebrek aan woonruimte
Vrije tijd van jongeren in residentiële voorzieningen
Vrije tijd van jongeren met een handicap
Onderwijs
Vroegtijdig schoolverlaters
Leerlingen in het buitengewoon onderwijs
Gezondheid
Toegang tot gezondheidszorg
Zelfmoord
Gezonde levensstijl
Risicogedrag middelengebruik
Kwetsbare kinderen
Armoede: achterstallige betalingen
Wachlijsten hulp
Geweld
Pesten
Kindermishandeling
Instroom jeugdhulp
Inspraak en welbevinden
Inspraak
Welbevinden

Bijlage 2, tabel 2: Nationale Kinderrechtenindicatoren, opgesteld door Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

Recht om zijn welzijn na te streven
Welbevinden
Toekomstperspectief
Beleving van de buurt
Geweld tussen leeftijdsgenoten
Psychologische toegankelijkheid van de diensten voor hulpverlening
Recht op de bescherming van de gezondheid
Subjectieve gezondheid
Kindersterfte
Prenatale follow-up
Vaccinatie
Uitstel van gezondheidszorgen
Wachttijd voor tenlasteneming
Kwaliteit van de gezondheidszorg
Gezonde levensstijl
Woonsituatie
Gezonde leefomgeving
Recht op onderwijs
Kinderen die geen onderwijs ontvangen
Gebrek aan studiemateriaal
Spreading van de leerlingen over het gewoon en buitengewoon onderwijs
Segregatie
Welbevinden op school
Gevoel dat naar je geluisterd wordt
Gevoel rechtvaardig behandeld te worden
Ongelijkheden op het vlak van competentieverwerving
Vroegtijdig schoolverlaten
Recht op vrije tijd en rust
Evenwicht in de tijdsindeling
Vrije keuze inzake invulling vrije tijd
Aanbod van speelruimte
Recht op bescherming van het gezinsleven
Financiële ondersteuning van gezinnen
Evenwicht werk/gezin
Beschikbaarheid kinderopvang
Rechten van minderjarigen in contact met justitie
Beeld van de jongere over justitie
Subsidiariteitsbeginsel
Vorming van beroepsgroepen
Participatie in gerechtelijke procedures
Participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime
Langdurige plaatsing
Rechten van buitenlandse minderjarigen
Opvang van buitenlandse minderjarigen op een plaats aangepast aan kinderen
Minderjarige slachtoffers van mensenhandel
Participatie in verblijfsprocedures
Duurzame oplossing voor buitenlandse minderjarigen

Bijlage 3, tabel 3: Overlap Nationale Kinderrechtenindicatoren en Vlaamse Kinderrechtenmonitor

Kleurlegende:

Volledige overlap
Quasi-volledige overlap
Matige overlap
Overlap valt niet te bepalen
Geen overlap

Nationale Kinderrechtenindicator	Overlappende Vlaamse Kinderrechtenindicator	Toelichting
Gezonde levensstijl	Gezonde levensstijl (volledige overlap)	De nationale KRI heeft betrekking op eetgedrag, lichaamsbeweging en - voor iets oudere kinderen (jongeren) - risicogedrag. De Vlaamse KRI handelt over dagelijks water drinken, fruit en groenten eten en regelmatig bewegen. Beide indicatoren maken gebruik van dezelfde bron (HBSC)
Spreiding van de leerlingen over het gewoon en het buitengewoon onderwijs	Leerlingen in het buitengewoon onderwijs (volledige overlap)	Zowel de nationale KRI als Vlaamse KRI handelt over percentage leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Hierbij wordt gebruik gemaakt van dezelfde bron, namelijk cijfers van het departement Onderwijs.
Beschikbaarheid Kinderopvang	Gebruik kinderopvang baby's en peuters (volledige overlap)	De nationale indicator gaat over opvang van kinderen tussen 0 en 3 jaar oud binnen formele opvang in de drie gewesten. Ook de Vlaamse indicator heeft betrekking op de leeftijd tussen 0 en 3 jaar binnen formele opvang. Beide indicatoren maken gebruik van dezelfde bron, namelijk Kind & Gezin (2013).
Welbevinden	Welbevinden (quasi-volledige overlap)	Beide indicatoren handelen over mate van levenstevredenheid maar hanteren een andere bron (Bron Vlaamse indicator: JOP-monitor 4, bron nationale indicator: HBSC)

Geweld tussen leeftijdsgenoten	Pesten (quasi-volledige overlap)	Zowel de Vlaamse KRI Pesten als de nationale KRI Geweld tussen leeftijdsgenoten handelen over klassiek pesten en online (cyber-)pesten, de bronnen die hierbij gebruikt worden zijn evenwel anders (op Vlaams niveau zijn de bronnen de JOP-postmonitor (14- tot 25-jarigen) en de JOPkindmonitor (10- tot 13-jarigen), terwijl de gegevens op nationaal niveau afkomstig zijn van HBSC).
Uitstel van gezondheidszorgen	Toegang tot gezondheidszorg (quasi-volledige overlap)	Beide indicatoren handelen over percentage gezinnen die gezondheidszorgen moeten uitstellen wegens financiële redenen maar maken gebruik van andere bronnen (Bron Vlaamse KRI: EU-SILC, Algemene Directie Statistiek (ADS), bewerking SVR)
Gezonde levensstijl	Risicogedrag middelengebruik (quasi-volledige overlap)	De nationale KRI Gezonde levensstijl omvat ook risicogedrag op volgende vlakken: alcohol, verdovende middelen, tabak, seksleven en heeft als bron de HBSC-enquête. De Vlaamse KRI Risicogedrag middelengebruik omvat roken, drugs of alcohol en heeft ook als bron de HBSC-enquête.
Beleving van de buurt	Vrije tijd in de publieke ruimte (matige overlap)	Vlaamse indicator heeft betrekking op percentage jongeren dat aangaf minimum een of meermaals per maand vrienden ontmoet te hebben in de publieke ruimte (Bron JOP-monitor 4) Nationale KRI heeft betrekking op veiligheid en het vragen van burens om hulp (Bron: HBSC)
Psychologische toegankelijkheid van de diensten voor hulpverlening	Terecht kunnen bij problemen (matige overlap)	De nationale KRI handelt over psychologische toegankelijkheid en verstaat daar onder: wil ik hulp? durf ik hulp te vragen? kan ik hulp vragen (waar kan ik terecht,...)? De bron daarvoor is de Vlaamse HBSC-enquête (enkel voor leerlingen uit het 5e en 6e jaar secundair onderwijs) en de vraag werd als volgt gesteld: <i>“hoe gemakkelijk of moeilijk is het voor jou om informatie te vinden over hoe je kan omgaan met psychische problemen, zoals stress en depressie?”</i> De Vlaamse KRI heeft betrekking op potentiële formele steunfiguren (buiten de directe omgeving van de jongere) en de waarschijnlijk dat zij naar deze steunfiguren zouden stappen als zij met een ‘probleem’ zaten. De bron hiervoor was de JOP-schoolmonitor 2018, enkel voor leerlingen in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs.

Woonsituatie	Gebrek aan woonruimte (matige overlap)	De nationale KRI heeft betrekking op woonomstandigheden vanuit 3 invalshoeken: (1) het wooncomfort, (2) de aanvragen tot sociale woningen en (3) de daklozenproblematiek. Onder wooncomfort valt naast de moeilijkheid om de woning behoorlijk te verwarmen en het vocht- of schimmelprobleem ook 'overbevolkte woning'. De bron is de HIS-enquête. De Vlaamse KRI heeft betrekking op percentage personen van 0 tot 17 jaar dat leeft in een huis met een gebrek aan ruimte (minder dan 1 kamer per lid van het gezin). De bron is de EU-SILC-enquête.
Welbevinden op school	Band met vrienden (matige overlap)	De nationale indicator welbevinden op school heeft betrekking op meerdere factoren, waaronder makkelijk vrienden maken, appreciatie door andere leerlingen en alleen voelen. De Vlaamse indicator band met vrienden heeft enerzijds betrekking op tevredenheid met sociale contacten met vrienden en kennissen (15 tot 17 jarigen) en anderzijds op hoe blij jongeren zijn met de relatie die ze hebben met hun vrienden (12 tot 14jarigen). De bron van de Vlaamse indicator zijn de JOP-postmonitor (14- tot 25-jarigen) en de JOPkindmonitor (10- tot 13-jarigen). De nationale indicator hanteert de PISA-enquête als bron.
Gevoel dat naar je geluisterd wordt (in categorie onderwijs)	Inspraak (matige overlap)	De Vlaamse KRI Inspraak heeft betrekking op Inspraak in school naast 'deelname aan formele participatie', waarbij de indicator 'Ik kan openlijk mijn mening geven, ook als die verschilt van die van de leerkrachten', gebruikt werd (Bron: JOP-postmonitor (14- tot 25-jarigen) en de JOPkindmonitor (10- tot 13-jarigen)). Dit komt in beperkte mate overeen met de nationale KRI Gevoel dat naar je geluisterd wordt waarbij er gekeken wordt naar de stelling "De meeste van mijn leerkrachten luisteren echt naar wat ik te zeggen heb" (bron: PISA-enquête).
Aanbod van speelruimte	Speelruimte (matige overlap)	De Vlaamse KRI heeft betrekking op percentage van kinderen tussen 0 en 11 jaar in de centrumsteden die wonen op percelen of adrespunten gelegen binnen 400m (reële loopafstand) of 300 m (in vogelvlucht) van publiek toegankelijke speelruimtes. De gebruikte cijfers zijn afkomstig van de Stadsmonitor. De nationale KRI heeft

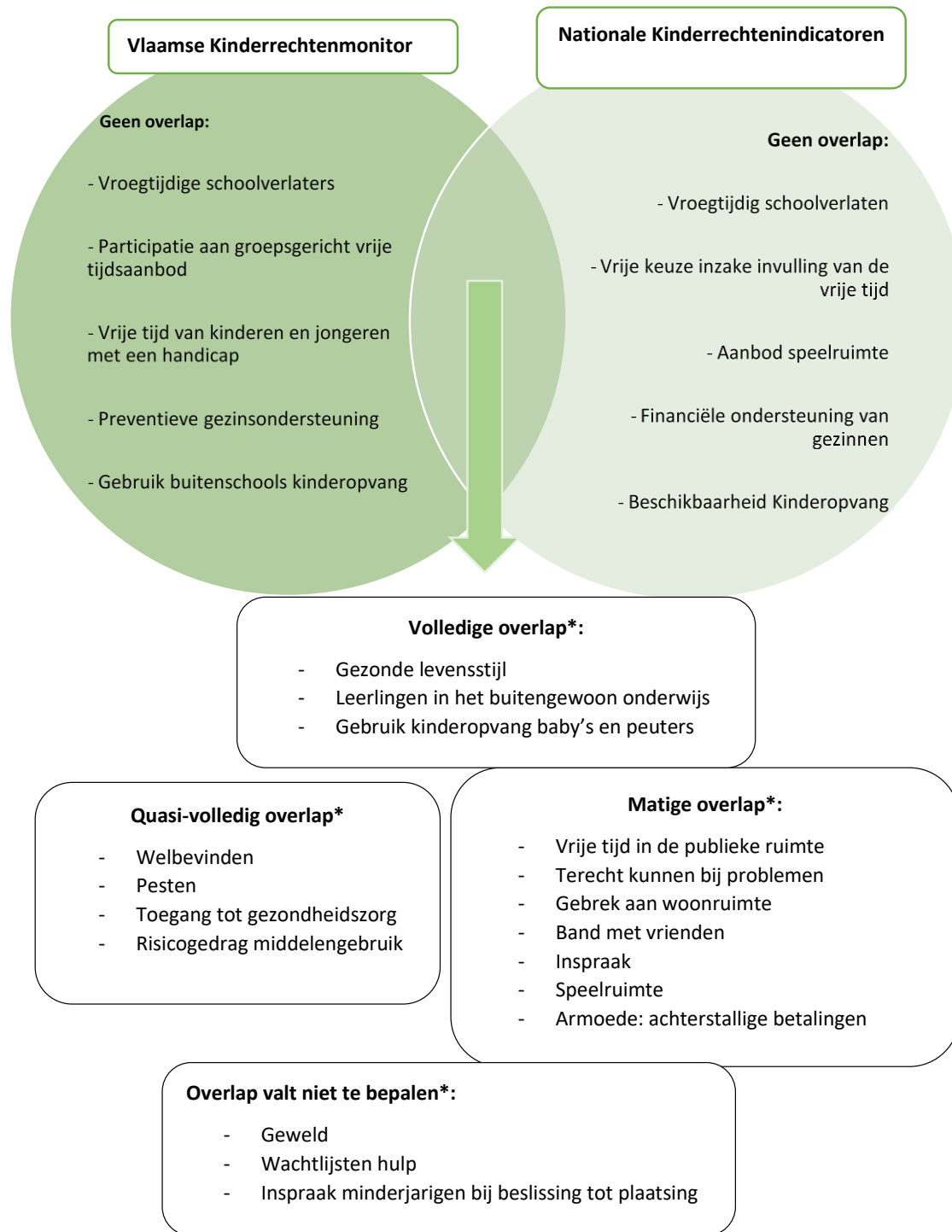

		betrekking op aandeel jongeren dat aangeeft over speelruimte te beschikken en hanteert het HBSC-onderzoek als bron.
Financiële ondersteuning van gezinnen	Armoede: achterstallige betalingen (matige overlap)	De nationale KRI gaat over sociale transfers, zoals gebruikt door Eurostat . De bron van deze gegevens is EU-SILC. Ook wordt er gekeken naar het aantal AROPE-Kinderen. AROPE staat voor risico op armoede en sociale uitsluiting. Deze Vlaamse KRI heeft betrekking op Percentage personen van 0 tot 17 jaar dat leeft in een huishouden met minstens 1 achterstallige betaling inzake hypotheek/huur, nutsvoorzieningen (gas, elektriciteit, water) en leningen (aankopen op afbetaling of andere leningen) tijdens het afgelopen jaar, met als bron EU-SILC, Algemene Directie Statistiek (ADS), bewerking SVR.
Geweld tussen leeftijdsgenoten	Geweld (overlap valt niet te bepalen)	De Vlaamse KRI Geweld geeft toelichting rond daderschap en slachtofferschap, maar het is hierbij onduidelijk of het gaat over geweld tussen leeftijdsgenoten.
Wachttijd voor tenlastenneming	Wachtljsten hulp (overlap valt niet te bepalen)	Nationale KRI heeft betrekking op zowel de wachttijd voor het verkrijgen van een afspraak bij een arts/specialist als het mogelijke probleem dat die wachttijd bij de patiënt veroorzaakt (er wordt geen onderscheid gemaakt tussen fysieke en geestelijke gezondheidszorg) (Bron: HIS enquête). De Vlaamse KRI is niet beschikbaar.
Participatie tijdens plaatsing in een open of gesloten regime	Inspraak minderjarigen bij beslissing tot plaatsing (overlap valt niet te bepalen)	De Vlaamse KRI is momenteel niet beschikbaar. Voor de nationale KRI wordt er gekeken naar regelgeving met betrekking tot een participatie- en klachtenrecht voor de jongeren in een gemeenschapsinstelling. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar over de effectiviteit hiervan.
Vroegtijdig schoolverlaten	Vroegtijdige schoolverlaters (geen overlap)	De nationale KRI heeft betrekking op het percentage personen in de leeftijd van 18–24 jaar dat niet meer dan lager secundair onderwijs heeft afgerond en geen vervolgonderwijs of opleiding volgt. De Vlaamse KRI heeft dan weer betrekking op percentage leerling die het Vlaams secundair onderwijs of het Brusselse Nederlandstalige secundair onderwijs verlaat zonder voldoende kwalificatie. Als kwalificatiecriterium geldt een diploma of getuigschrift hoger secundair onderwijs.

Vrije keuze inzake invulling van de vrije tijd	Participatie aan groepsgericht vrije tijdsaanbod (geen overlap)	De Vlaamse KRI heeft betrekking op de deelname aan verenigingen of groepsgerichte vrijetijdswerkingen. De nationale indicator heeft betrekking op al dan niet in de gelegenheid geweest te zijn om te doen wat men wilde in de vrije tijd.
Aanbod van speelruimte	Vrije tijd van kinderen en jongeren met een handicap (geen overlap)	De NCRK geeft aan dat er binnen deze nationale indicator te weinig informatie voor handen is wat betreft de (reële) toegankelijkheid van vrijetijdsinfrastructuur van kinderen met een handicap. Er wordt wel gerapporteerd over openbare sportcentra met aangepaste infrastructuur maar dit zegt niets over aantal kinderen en jongeren die effectief deelnemen aan sport- of andere activiteiten, aldus het NCRK (Bron: HBSC). De Vlaamse KRI kijkt specifiek naar de mate waarin jongeren tussen zes en achttien jaar met een beperking, deelnemen aan het bestaande vrijetijdsaanbod en hoe ze hun vrije tijd beleven. (Bron: Studie Vrije tijd als handicapsituatie).
Financiële ondersteuning van gezinnen	Preventieve gezinsondersteuning (geen overlap)	De nationale KRI gaat over sociale transfers, zoals gebruikt door Eurostat ⁴⁰ . De bron van deze gegevens is EU-SILC. Ook wordt er gekeken naar het aantal AROPE-Kinderen. AROPE staat voor risico op armoede en sociale uitsluiting. De Vlaamse KRI heeft betrekking op het aandeel kinderen dat in het eerste levensjaar minstens drie huisbezoeken of consulten kreeg door Kind en Gezin.
Beschikbaarheid Kinderopvang	Gebruik buitenschools kinderopvang (geen overlap)	De nationale indicator gaat enkel over opvang van kinderen tussen 0 en 3 jaar oud binnen formele opvang in de drie gewesten. De Vlaamse KRI heeft betrekking op gebruik van informele en formele opvang door kinderen van 2,5 tot 12 jaar (bron: SEIN-onderzoek in opdracht van Kind & Gezin).

⁴⁰ Voor een volledig overzicht wat hieronder verstaan wordt, zie D'Hondt, S. & Péters, C. (2016). Nationale Kinderrechtenindicatoren, Make them count. Brussel: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.), p.161

Bijlage 4, figuur 4: Schematische weergave overlap indicatoren

*: Enkel de Vlaamse indicatoren worden in dit schema weergegeven, voor de overlappende nationale indicatoren, zie tabel 3